

קריסת קיר תמך: גני הילדים ברחוב מסריק 9 -

אירוע בטיחות

1. כללי

- 1.1 ביום שישי, ה- 15.4.2016, קרס קיר תמך מבטון מזויין, שגובהו למעלה מ-2 מטר ושיחד עם גדר רשת שהותקנה מעליו, היווה חוצץ בין חצר גן הילדים "מצפן" ובין חצר בניין מגורים שמבוצעות בו עבודות חיזוק במסגרת תמ"א 38 (להלן "האירוע").
- 1.2 בעקבות קריסת קיר התמך ניזוקה גם חצר גן הילדים "מצפן" והמתקנים שהיו מונחים עליה.
- 1.3 לאור העובדה שקריסתו של קיר התמך אירעה בזמן שילדי הגן לא שהו בגן בשל חופשת חג הפסח, בדרך נס לא נפגע איש.
- 1.4 עם זאת, האירוע "הדליק" נורות אדומות בקרב הנהלת העיר בנוגע להתנהלות המנהלים והעובדים הממונים על הבטיחות בעירייה (במוסדות החינוך/מבני הציבור) באגפי ההנדסה והחינוך, לאור חומרתו, חריגותו ומעל הכול העובדה כי ניתן היה למנוע קריסה זו מבעוד מועד, כפי שניתן ללמוד גם מממצאי דוח ביקורת זה.
- 1.5 בחודש מאי 2016, מספר ימים לאחר האירוע, פנה מנכ"ל העירייה למבקרר העירייה בבקשה לבצע ביקורת בנושא על מנת לבדוק את השתלשלות העניינים של האירוע, אופן הטיפול של הגורמים הממונים באירוע זה, והמסקנות שיש להסיק ממנו.

2. תכנית הביקורת

- 2.1 הביקורת בחנה את השתלשלות העניינים הנוגעים לאירוע בטיחות תמור וחריג זה באופן יסודי ומעמיק, כפי שיש לבחון אירוע זה, חרף העובדה כי כתוצאה מקריסת קיר התמך לא נפגע איש.
- 2.2 לשם כך, נפגשה הביקורת עם מספר רב של עובדים ומנהלים בעירייה (באגף ההנדסה, בחטיבת קהילה, במחלקת הביטחון ועוד) ומחוצה לה (מנהלות גני הילדים "מצפן" ו"פעמון ים" ונציגת הורי הילדים בגנים אלו).
- 2.3 הביקורת ערכה בדיקה מקיפה של אופן התנהלות העירייה לפני קרות האירוע, במועד בו אירע האירוע ולאחריו.

3. סיכום הביקורת

3.1 בתום הביקורת נדונו ממצאיה עם מנכ"ל העירייה, סמנכ"לית פיתוח ואיכות הסביבה, מהנדס העיר, סגן מהנדס העיר, סמנכ"לית קהילה, סגן מנהל חטיבת קהילה, מנהל המוקד העירוני, מנהל אגף החינוך, מנהלת המחלקה לגיל הרך, מנהל מחלקת הביטחון, קצין הביטחון של גני הילדים והממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.

3.2 מנכ"ל העירייה סיכם כי ממצאי הדוח מעלים תמונת מצב של כשל מערכתי כולל, הן מבחינה בטיחותית והן מבחינה שירותית. כול אחד מהגורמים הממונים נושא באחריות לכשל זה, ועליו להפיק את הלקחים הנובעים מהתנהלותו בהקשר לאירוע. באירוע זה התגלה חוסר הבנה בנשיאת האחריות של המנהלים והעובדים הממונים על נושא הבטיחות. הפעולה הראשונית שהיה על הגורמים האחראים לנקוט היא הסרת המסוכנות, וזה לא נעשה. יש לבצע שיפורים בהתנהלות, לקבוע דרכי מעקב ובקרה מראשית הדרך ועד סופה, ולגבות זאת בנוהלי עבודה ברורים וכתובים.

3.3 בתום הדיון, דרש מנכ"ל העירייה מהמנהלים הממונים באגף ההנדסה, אגף החינוך ומחלקת הביטחון, להכין בתוך 30 יום מצגת, בה יוצגו הלקחים שהופקו מהאירוע, השיפורים שיש לעשות ומהן הפעולות שבהן נקט על מנת שמקרה זה לא יישנה. כול אחד בתחומי אחריותו.

3.4 בנוסף, תוכן תכנית עבודה המגדירה את מערכות המעקב הממוחשבות אחר פניות, תלונות, מפגעים וכו', תוך כדי ציון תאריך התחלת העבודה במערכות אלו.

3.5 הביקורת מציינת בחיוב כי זכתה למלוא שיתוף הפעולה עם כול הגורמים שאליהם פנתה לצורך ביצוע הביקורת.

3.6 בנוסף, עודכנה הביקורת כי החלו להתקיים שיתופי פעולה בין אגף ההנדסה ואגף החינוך, כך שהוגדרו בעלי האחריות והמשימות המוטלות עליהם בכול אחד מהאגפים בנושא הטיפול במבנים מסוכנים – מוסדות החינוך.

3.7 נכון למועד סיכום הביקורת, במהלך החודשים יוני-אוגוסט, בוצעו עבודות שיפוץ ותיקון הליקויים במבנה הגנים ובחצרות, כך שבתחילת שנת הלימודים תשע"ז אוכלסו כיתות גן "מצפן" ו-"פעמון ים" הצמוד לו. עדיין נותרו עבודות שיפוץ ותיקון ליקויים שלא הושלמו ועל העירייה לפעול במלוא המרץ להשלמת משימות אלו עד תום, כולל המצאת כול האישורים הבטיחותיים מהגורמים המקצועיים.

3.8 במקביל, פעלו הקבלנים ברחוב סוקולוב 22 ו-24 להקמת קירות התמך.

ממצאי הביקורת העיקריים:

4. כללי

4.1 לאחר שהובאו לידיעתו של מנכ"ל העירייה פרטי האירוע תוך כדי עריכת בירור ראשוני עם הגורמים המקצועיים הנוגעים בנושא זה ובהתאם לתוצאותיו, החליט מנכ"ל העירייה לפנות למבקרת העירייה במטרה שתיערך ביקורת מקיפה ויוכן דוח ביקורת מקצועי בנושא זה.

4.2 בהתאם לממצאי הביקורת המפורטים בדוח ביקורת זה, מדובר בדוח ביקורת חמור, המצביע על התנהלות בלתי מקצועית, ללא לקיחת אחריות, ושאינה הולמת את תפקידם של חלק מהמנהלים והעובדים הנוגעים להשתלשלות העניינים באירוע שנבדק.

4.3 בנוסף, העלו ממצאי הביקורת תופעות של היעדר ביצוע בקרה ומעקב של חלק מהמנהלים באגף ההנדסה ובחטיבת קהילה גם יחד, הממונים על נושאי הבטיחות במוסדות החינוך, על אופן ההתנהלות ותהליכי העבודה בתחומים אלו.

4.4 אם חלילה וחס, היה מסתיים אירוע זה בפגיעה בילדים או מבוגרים, היו לכך השלכות קשות על בעלי תפקידים אלו.

4.5 הוראות העבודה של אגף ההנדסה הנוגעות לאירוע זה, מפרטות את הפעולות שיש לבצע ואת לוחות הזמנים בהם על הפעולות להתבצע. הביקורת מצאה כי לרוב היתה התעלמות מוחלטת מהוראות עבודה אלו, ויתרה מכך, חוסר מודעות לקיומם.

4.6 אין להעלות על הדעת כי נושא חשוב ממדרגה ראשונה של שמירה על בטיחות הילדים והתלמידים במוסדות החינוך, יטופל באופן לא מקצועי ולא אחראי כפי שמשתקף מממצאי דוח ביקורת זה. אי לכך, על הנהלת העירייה לפעול במיידי בשיתוף כול הגורמים הרלוונטיים לשיפור תהליכי העבודה, הבקרה והפיקוח בנושא זה, ומעל לכול להטמיע בקרב המנהלים והעובדים את אחריותם כבדת המשקל בנושא זה במסגרת תפקידם בעירייה.

4.7 הביקורת מצאה לאורך כול תהליך הבדיקה כי הטיפול של עובדי העירייה ומנהליה בתחום של תלונות ופניות הציבור (כולל פניות ותלונות של מנהלי מוסדות החינוך) לוקה בחסר עד מאד, כך שהרושם המתקבל הוא כי מדובר ברשלנות ובזלזול של עובדים ומנהלים לא מעטים מבין אלו שתושאלו על ידי הביקורת במסגרת בדיקתה זו. הדבר נכון גם שמדובר היה בפניות/תלונות שעניינם בטיחותי.

4.8 הביקורת מדגישה כי נושא פניות ותלונות הציבור הינו תחום מהותי ועיקרי בפעילותיה של העירייה, ויש להעניק לו את מלוא תשומת הלב והטיפול המקצועי הנדרשים בלוחות הזמנים כפי שקבעה העירייה בנהליה.

קריסת קיר תמך - גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 4.9 פניות ותלונות הנוגעות להיבטים בטיחותיים אמורות להיות מטופלות בסדרי עדיפויות ראשוניים ובלוחות זמנים מצומצמים ביותר.
- 4.10 לאור ממצאי הביקורת בדוח זה, על הנהלת העירייה לערוך "בדק בית" מעמיק ביותר בתהליכי קבלת התלונה/הפנייה מכול גורם שהוא, תיעודה באופן נאות, והטיפול המקצועי והיסודי במהותה.
- 4.11 בהתאם "לבדק בית" זה, על הנהלת העירייה להכין בהקדם נהלים והוראות עבודה המפרטים את תהליכי העבודה להסדרת הנושא כנדרש, ולוודא הטמעתם בקרב כלל העובדים המטפלים בפניות ותלונות הציבור.
- 4.12 הביקורת מציינת כי בשנים האחרונות נערכו ביקורות הן באגף החינוך והן באגף ההנדסה בנושאים הנוגעים לבטיחות ולאירוע זה (בטיחות במוסדות החינוך - אגף החינוך והמחלקה לרישוי - אגף ההנדסה) והומלצו המלצות (כגון: כתיבת הוראות עבודה והטמעתן, איוש בעלי תפקידים/מנהלי מחלקות ועוד), אולם בביקורת זו נמצא כי עדיין קיימות המלצות רבות שלא יושמו.

5. קריסת קיר התמך - האירוע

- 5.1 כאמור, ביום שישי, ב- 15.4.2016, בשעה 16:00 לערך, קרס קיר תמך מבטון מזויין בגובה של למעלה מ-2 מטר, ומעליו גדר מתכת עם עמודי צינורות, אשר היווה למעשה גדר חוצצת בין חצר הבניין ברח' סוקולוב 24 לבין חצר גן "מצפן", השוכן ברח' מסריק 9.
- 5.2 קיר התמך שנתגלה בו קמר קודם לכן ואף הטייה, קרס בסופו של דבר בשל עבודות חפירה שבוצעו בסמוך לקיר במסגרת עבודות בנייה - תמ"א 38, המבוצעות בבניין ברחוב סוקולוב 24, לשם הסדרת חניות נוספות לדיירים בדירות החדשות.
- 5.3 כתוצאה מקריסתו של קיר התמך, נגרם נזק לחצר גן "מצפן", שחלקה קרס יחד עם קיר התמך ולמתקנים שהיו מוצבים עליה, ובנוסף, התפוצץ צינור מים ונקרעו חוטים של חברת "בזק".
- 5.4 הפגיעה בצינור המים גרמה לכך שבמבני גני הילדים "המצפן" ו-"פעמון ים" הופסקה אספקת המים למשך מספר ימים.
- 5.5 לטענת מנהל העבודה של הקבלן, בתכניות הקיימות באגף ההנדסה צוינו צינור המים וקווי חברת "בזק" באזור המרוחק מספר מטרים מהאזור בו הם נמצאים בפועל. לכאורה, בשל רישום מוטעה זה, אירעו תקלות אלו. מהנדס העיר השיב לביקורת כי מדובר בטענה חד צדדית של מנהל העבודה, אשר אינה מוכרת לו.
- 5.6 מפקח מהפיקוח העירוני שהגיע למקום דיווח למוקד העירוני על האירוע ונפתח "קריאה" בתוכנת ה-CRM, המיועדת לטיפול המחלקה למבנים מסוכנים באגף ההנדסה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

5.7 בפנייה זו צויין כי קיים חשש לקריסת חציו השני (הצפוני) של קיר התמך שלא קרס, החוצץ בין חצר גן הילדים "פעמון ים" וחצר הבניין ברח' סוקולוב 22, שאף בו מתבצעות עבודות תמ"א 38.

6. טיפול אגף ההנדסה - המחלקה למבנים מסוכנים במועד האירוע

6.1 סגן מהנדס העיר לתיאום ובקרה קיבל הודעה טלפונית מהמוקד העירוני על האירוע והגיע לאתר הבנייה, בסמוך למועד קרות האירוע.

6.2 על פי הדיווח של סגן מהנדס העיר למוקד העירוני, הוא הורה לקבלן המבצע עבודות בבניין הסמוך (מרחוב סוקולוב 22) לחזק את חציו השני (הצפוני) של קיר התמך שלא קרס, אולם היה בהטייה מסוכנת, ווידא כי הוא מבצע זאת במייד.

6.3 בנוסף, הודיע כי ביום ראשון ה- 17.4.2016, בשעות הבוקר, יגיע מהנדס מבנים מסוכנים למתן חוות דעת, ועד אז אסור להסתובב בחצרות גני הילדים.

6.4 לדבריו, דיווח טלפונית לסמנכ"ל פיתוח ואיכות הסביבה ולמהנדס העיר על האירוע ועל הטיפול.

6.5 הניסיונות של המוקדנים במוקד העירוני להשיג את המנהלים באגף החינוך (סגן מנהל חטיבת קהילה, מנהל אגף החינוך ומנהלת המחלקה לגיל הרך) עד לשעה 21:00 נכשלו, ועל פי התיעוד במוקד העירוני, נשלחו אליהם מסרונים, כולל עדכונים והנחיות.

6.6 לעומת זאת, סמנכ"ל חטיבת קהילה השיב לשיחת הטלפון, ולכן נמסרה לו הודעה טלפונית.

7. פעילות הקייטנה

7.1 בגן "פעמון ים" פועל צהרון לכול אורך שנת הלימודים, אשר מתפקד כקייטנה בתקופות של חופשת הלימודים.

7.2 הביקורת בדקה ומצאה כי למרות שקיר התמך קרס ביום שישי, ה- 15.4.2016, התקיימה פעילות הקייטנה במבנה "גן פעמון ים" ביום ראשון, ה- 17.4.2016.

7.3 המסרון שנשלח על ידי מנהלת המחלקה לגיל הרך בהתאם להנחייה של סמנכ"ל קהילה, במוצאי השבת ה- 16.4.2016 למנהלת המחלקה לגיל הרך בחברה לתרבות פנאי וספורט, האחראית על הפעלת הצהרונים והקייטנות בגני הילדים, התייחס להיתכנות שצינור המים שהתפוצץ בעקבות קריסת קיר התמך לא תוקן, ועליהם להיערך לפתרון של חוסר באספקת מים, וכן ניתנה הנחייה שלא להוציא את הילדים לחצר הגן.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

7.4 הביקורת מעירה בחומרה כי לאחר קריסת קיר התמך ובטרם מתן אישור לילדי הקייטנה להיכנס למבנה הגן, היה על אגף ההנדסה לבדוק באופן יסודי ועל ידי גורם מוסמך ומומחה, האם לא נשקפת סכנה לילדי הגנים בכניסתם למבנה הגנים לפעילות הקייטנה.

7.5 לטענת מהנדס העיר, הטיפול במסוכנות בוצע באופן מיידי על ידי סגן מהנדס העיר (כמפורט בסעיפים 6.2 ו-6.3). בנוסף, השיב מהנדס העיר כי סגן המהנדס הסתמך על חוות דעת מהנדס מבנים מסוכנים, וחוות דעת זו לא דרשה את פינוי מבנה הגנים.

7.6 אולם, הביקורת מעירה כי חוות דעת זו הוגשה רק לאחר שילדי הגנים נכנסו לפעילות הקייטנה במבנה הגנים, כך שבשלב זה לא היה לסגן המהנדס חוות דעת מקצועית של מהנדס למבנים מסוכנים להסתמך עליה.

7.7 בנוסף, הנהלת אגף החינוך היתה צריכה לבחון את העניין בכובד ראש ולערוך את הבירורים הנדרשים מול אגף ההנדסה בטרם תאפשר לילדים להיכנס למבנה הגנים.

7.8 לאחר פניות ההורים, למחרת היום, ב- 18.4.2016, הועברו ילדי הקייטנה למבנה גן ילדים אחר ברחוב סמוך.

פרק א' - השתלשלות האירועים עד למועד קרות האירוע

1. פניות מהנדס הבניין - רח' סוקולוב 24

1.1 במהלך הבדיקה שביצעה הביקורת נמסר לידייה מכתב הנושא את התאריך 1.8.2014, והמיועד למהנדס העיר, החתום על ידי מהנדס הבניין (מ.י.) של היזם המבצע עבודות בנייה במסגרת תמ"א 38 ברח' סוקולוב 24.

1.2 במכתב זה מתריע מהנדס הבניין על כך שברח' סוקולוב 24 קיימת גדר מפרידה המשמשת גם כקיר תומך משום שקיים פער גבהים בין החלקות הסמוכות (קרי, החלקה עליה מצוי בניין המגורים ברח' סוקולוב 24, והחלקה עליה מצוי גן הילדים "מצפן" ברח' מסריק 9), ובקיר התומך יש קמר כתוצאה מהשפעת הכוח האופקי המופעל עליו על ידי הקרקע.

1.3 מהנדס הבניין מציין כי העיוות בקיר גדול מאוד ויש חשש ממשי לקריסתו, לפיכך, יש לנקוט ללא דיחוי בפעולת הריסה מבוקרת על מנת למנוע נזק לנפש ולרכוש, ולבנותו מחדש.

1.4 הביקורת בדקה באגף ההנדסה ומצאה כי מכתב זה לא מתועד באף מחלקה, ולדברי עובדי האגף שנשאלו, למעשה לא התקבל אצלם.

1.5 הביקורת בדקה עם מהנדס הבניין שכתב מכתב זה ולדבריו, מכתבו הראשון הועבר ליזם אשר היה אמור להעבירו לאגף ההנדסה. מכתב זה נמסר על ידו בטעות ליזם ברחוב סוקולוב 22 במקום ליזם ברחוב סוקולוב 24.

1.6 הביקורת קיבלה לידייה מכתב נוסף החתום על ידי מהנדס בניין זה. המכתב נושא את התאריך 15.3.2016 (חודש לפני קריסת קיר התמך) ובו מתריע מהנדס הבניין, בין היתר, על כך שהקיר התומך נוטה במידה מסוכנת ומציין כי יש להפנות את תשומת הלב לאחראיים באגף ההנדסה ובאגף החינוך לסכנה הנשקפת לגן הסמוך שהקיר נמצא בגבולו.

1.7 מכתב זה הועבר על ידי מהנדס הבניין ליזם ברח' סוקולוב 24, אשר היה אמור להעבירו לאגף ההנדסה. גם מכתב זה לא מתועד באגף ההנדסה, ועובדי האגף לא זכרו כי התקבל.

1.8 אי לכך, לא ניתן להגיע למסקנה חד משמעית, האם אכן מכתבים אלו התקבלו באגף ההנדסה ולא זכו לטיפול או למענה, או שלא התקבלו כלל.

1.9 הביקורת מצאה כי לא קיים תהליך מסודר וברור המגובה בהוראת עבודה כתובה לטיפול בתלונות/פניות לאגף ההנדסה, כך שהן תתועדנה ותטופלנה באופן מקצועי ובלוחות זמנים המתאימים למהות הפנייה/התלונה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

1.10 יש לציין כי במהלך הביקורת, הושמעו טענות רבות מצד גורמים שונים בעירייה, על כך שפניותיהם לאגף ההנדסה אינן נענות. ללא תיעוד מפורט של הפניות והטיפול בהן לא ניתן להסיק מסקנות לגבי אופן הטיפול בפניות באגף ההנדסה.

2. ההודעה הראשונה (חודשיים בטרם קרס קיר התמך)

2.1 ב- 16.2.2016, הגיע קצין הביטחון של גני הילדים לגן "מצפן" ברח' מסריק 9, בעקבות פנייתה של מנהלת הגן.

2.2 מנהלת הגן סיפרה לו כי מוקדם יותר פנה אליה מנהל העבודה מאתר הבנייה ברח' סוקולוב 24, אשר הבחין כי בקיר התמך המפריד בין חצר הבניין ברח' סוקולוב 24 ובין חצר גן "מצפן" נוצר סדק, וביקש ממנה להקטין את שטח חצר הגן בה משחקים ילדי הגן על מנת להרחיקם מהקיר, שלגביו קיים חשש התמוטטות. מנהל העבודה הביא למנהלת הגן סרטי סימון אדומים, וסייע בידה לתחום את חצר הגן.

2.3 מנהלת הגן, שהבינה כי מדובר במקרה חריג שיש ליידע את גורמי המקצוע עליו, פנתה לקצין הביטחון האחראי על גני הילדים.

2.4 לשאלת הביקורת, מדוע לא פנתה לממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, השיבה כי לא אחת פניותיה לא נענות על ידו, וכי הוא לא מגיע לגן הילדים.

2.5 קצין הביטחון הבין כי מדובר במקרה בטיחותי חמור וחריג, והחליט לפעול באופן מידי. הוא פנה אל מנהל המוקד העירוני על מנת שיסייע לו בפנייה לאגף ההנדסה באמצעות תוכנת ה-CRM.

2.6 לשאלת הביקורת מדוע לא פנה ישירות לאגף ההנדסה, השיב קצין הביטחון כי מנהל המוקד העירוני יכול לעשות זאת באופן יעיל ומהיר ממנו, וציין כי פניותיו לאגף ההנדסה בעבר לא נענו. מהנדס העיר השיב לביקורת כי אין הוא מכיר פנייה מקצין הביטחון ואף אינו מכיר את קצין הביטחון האחראי על גני הילדים.

2.7 יום למחרת, ב- 17.2.2016, פנה מנהל המוקד העירוני טלפונית בעניין זה למ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה, אולם, הוא לא "פתח פנייה" ב-CRM.

2.8 הביקורת סבורה כי במקרה בטיחותי וחריג זה היה על מנהל המוקד "לפתוח פנייה" ב-CRM, ולהתנהל באמצעותה לפני הכללים הרלוונטים לקריאות חירום.

2.9 מנהל המוקד העירוני לא הצליח להשיג את מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה טלפונית, ולכן שלח לו מסרון על פיו: "יש חשש למצב קיר הבטון הגבוה של גן "מצפן", הקב"ט הניח סרט סימון על מנת להרחיק את ילדי הגן מקיר הבטון עליו מוצבת גדר הרשת, מנהלות הגן בלחץ", והוא מבקש ממנו לבדוק זאת.

2.10 מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה, השיב באופן מידי, במסרון למנהל המוקד העירוני כי הנושא הדחוף נוגע למחלקה למבנים מסוכנים, והפנה אותו לסגן מהנדס העיר. במקביל, הודיע לו כי ישלח את מפקחת הבנייה לבדיקה במקום.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 2.11 לאחר מספר דקות עדכן מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה כי העביר את הפנייה לבדיקתה של מפקחת הבנייה כולל בדיקת מסוכנות, וציין בנוסף כי יעדכן את סגן מהנדס העיר.
- 2.12 להבהרה, מפקחת הבנייה מועסקת ארבעה ימים במחלקה לפיקוח על הבנייה ויום אחד במחלקה למבנים מסוכנים, כך שהיא מטפלת בתפקידה כמפקחת בנייה בשני התחומים גם יחד.
- 2.13 הודעתו של מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה אכן נמסרה למפקחת על הבנייה עוד באותו היום באמצעות מסרון. בהודעה זו ביקש מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה מהמפקחת לבדוק כי העבודות במקום מבוצעות בהתאם להיתר בדגש על הגבול עם גן הילדים. בנוסף, ביקש ממנה לערב את המחלקה למבנים מסוכנים בהתאם לתוצאות בדיקתה.
- 2.14 הביקורת בדקה מול סגן מהנדס העיר שאחד מתחומי אחריותו הוא המחלקה למבנים מסוכנים, אולם, לטענתו, הוא אינו מכיר פנייה זו של מנהל המוקד העירוני בנושא קיר התמך ומסוכנותו.
- 2.15 בשלב זה, המנהלים בחטיבת קהילה או/ו באגף החינוך אינם מיודעים כלל לגבי הפנייה ובדבר קיר התמך ומסוכנותו.
- 2.16 קצין הביטחון של גני הילדים יידע את מנהל המחלקה לביטחון בדבר הסכנה, אולם, לא יידע איש מבין המנהלים/עובדים באגף החינוך.
- 2.17 מנהל מחלקת הביטחון לא התייחס להודעתו של קצין הביטחון, לא טיפל בה ולא העבירה לטיפול או לידיעתו של מי מבין המנהלים בעירייה הממונים על הבטיחות במוסדות החינוך.
- 2.18 קצין הביטחון מסר לביקורת כי לאחר מכן הגיע לגן הילדים "מצפן" מספר פעמים ונוכח לדעת כי הקבלן לא ביצע כול עבודה, זאת למרות שדווח לו כי ניתנה לקבלן התראה לפני צו הפסקת עבודה מנהלי (הביקורת לא מצאה באגף ההנדסה עדות להתראה זו).
- 2.19 להדגשה, חוות הדעת של המהנדס למבנים מסוכנים מחודש פברואר 2016, לא נשלחה לבעלי הנכס או/ו ליזמים.
- 2.20 הביקורת סבורה כי היה על קצין הביטחון של גני הילדים ליידע גורם כולשהו גם בחטיבת קהילה: מנהל אגף החינוך, מנהלת המחלקה לגיל הרך או הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בנוגע לפרטי הפנייה, על מנת שהם יערכו מעקב ופיקוח על הטיפול בפנייה זו, תוך כדי נקיטת אמצעים לשמירה על בטיחות הילדים בגני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" הסמוכים לאתר הבנייה.
- 2.21 לסיכום, פנייתו של קצין הביטחון של גני הילדים באמצעות מנהל המוקד העירוני לאגף ההנדסה, לא טופלה, ואין כול התייחסות לבעיית המסוכנות של קיר התמך.

2.22 ההתנהלות בגן הילדים נמשכה ללא כול שינוי, להוציא צמצום שטח חצר הגן.

3. התנהלות המחלקה למבנים מסוכנים

3.1 ב- 21.2.2016, הגיעה המפקחת על הבנייה לאתר הבנייה ברחוב סוקולוב 22 ו-24 לשם בדיקת תלונה הנוגעת להתנהלות הקבלן והסכנה התחבורתית להולכי הרגל באזור. לדבריה, הפועלים העובדים באתר הבנייה ברחוב סוקולוב 22 הפנו את תשומת ליבה לקמר בקיר התמך ברחוב סוקולוב 24, במטרה שתנחה את היזם באתר בנייה זה לטפל בקיר זה.

3.2 מפקחת הבנייה לא זכרה את פנייתו של מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה שנשלחה אליה באמצעות מסרון.

3.3 אי לכך, סבורה הביקורת כי במקרים כגון אלו, אין להסתמך על שליחת הודעה במסרון בלבד.

3.4 המפקחת שהבחינה כי קיר התמך רעוע הודיעה באופן מיידי למחלקת מבנים מסוכנים לשלוח מהנדס למבנים מסוכנים. הביקורת לא מצאה כול תיעוד בכתב לפנייה זו.

3.5 סגן מהנדס העיר פנה באופן מיידי למהנדס מבנים מסוכנים חיצוני המועסק על ידי העירייה (ח.ג.), אשר הגיע לכתובת של גני הילדים ברח' מסריק 9, למחרת היום, בתאריך ה- 22.2.2016.

3.6 למחרת, ב- 23.2.16, שלחה מזכירת המחלקה למבנים מסוכנים מייל למהנדס למבנים מסוכנים וביקשה לדעת האם נכתב דוח הבדיקה (גני הילדים ברח' מסריק), וציננה כי זה דחוף!

3.7 המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים השיב לה במייל כי עובדים על זה במלוא המרץ ועוד היום, חוות הדעת בכתב תועבר. מזכירת המחלקה מבקשת שוב לעשות זאת הכי מהר שניתן.

3.8 יום למחרת, ב- 24.2.16, שוב פנתה מזכירת המחלקה למהנדס החיצוני בשאלה בנושא, ואז ככול הנראה, באותו היום או למחרת (25-24.2.2016) התקבלה חוות הדעת בכתב של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים (נספח א'2).

3.9 מזכירת המחלקה למבנים מסוכנים שיכתבה את חוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על גני הילדים ברח' מסריק וקיר התמך החוצץ בין שטח חצר הגן ושטח חצר הבניין ברח' סוקולוב 24 עבור מהנדס העיר, והדפיסה מסמך הנושא את התאריך 25.2.2016 (נספח ב').

3.10 הביקורת בדקה ומצאה כי מסמך זה לא הופץ בתאריך שהודפס על גביו (קרי, 25.2.2016).

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 3.11 ב-1.3.2016, הפנתה מזכירת המחלקה (בשם סגן מהנדס העיר) שאלה למהנדס החיצוני, בזו הלשון: "אבקש הבהרה בדו"ח שבנדון – (גן ילדים מצפן- מסריק 9) האם הוכרז כמסוכן?" בנוסף, היא מדגישה שהעניין דחוף, והיא מבקשת לשלוח את חוות הדעת לאגף החינוך שיחלו בביצוע העבודות.
- 3.12 **שבועיים לאחר מכן**, פנתה מזכירת המחלקה למבנים מסוכנים למהנדס החיצוני ושאלה האם יש לו תשובה עבודה.
- 3.13 המהנדס החיצוני עונה לה מיידית כי הדוח המתוקן (נספח ג') נשלח אליה עוד באותו היום כשהפנתה את השאלה אליו, קרי ביום 1.3.2016, ומבהיר כי מבנה גן הילדים אינו מהווה מבנה מסוכן, אך במידה שלא יתבצעו התיקונים הנדרשים, עלול המבנה להפוך למסוכן.
- 3.14 הביקורת מדגישה כי השוני הקיים בין חוות הדעת בדוח הראשון ששלח המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים ב- 25.2.2016 על גני הילדים ברח' מסריק 9 (נספח א'2) ובין חוות הדעת בדוח המתוקן (נספח ג') שנשלח ב- 1.3.2016, הוא תוספת סעיף חדש, ציטוט: "מבנה הגן אינו מהווה מבנה מסוכן כיום, אולם כאמור, במידה שלא יבוצעו התיקונים הנדרשים, עלול המבנה להפוך למסוכן למשתמשי המבנה ולסביבתו".
- 3.15 בחוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים נאמר במפורש כי "האחריות לתקינות קירות התמך חלה על הגורם האחראי לגני הילדים". המשמעות היא, שהאחריות הינה של העירייה.
- 3.16 הביקורת מעירה בחומרה כי חוות הדעת החתומה בידי מהנדס העיר והנושאת את התאריך 25.2.2016, לא נשלחה ולא הגיעה לידיהם של הגורמים האחראים על בטיחות הילדים במוסדות החינוך ובכללם הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, במועד בו הוכנה.
- 3.17 הביקורת בדקה ומצאה כי חוות הדעת נשלחה לאחר יותר משבועיים, בתאריך 9.3.2016, למנהל אחד בלבד – סגן מנהל חטיבת קהילה.
- 3.18 חוות הדעת שנשלחה ככול הנראה בדואר פנימי (ולא ב-מייל או במסירה ידנית) לא הגיעה ליעדה.
- 3.19 הביקורת תמהה, האם כך יש לנהוג במסמך שמטרתו להתריע על סכנה מיידית ועל הצורך לבצע תיקונים על מנת שמבנה גן הילדים לא יהפוך למבנה מסוכן?
- 3.20 המסקנה המתבקשת היא, שהתנהלותם של עובדי אגף ההנדסה והמחלקה למבנים מסוכנים האחראיים על נושא זה, הינה בלתי מקצועית ובלתי אחראית.

4. התנהלות הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך

- 4.1 ב- 7.3.2016, פנה הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך למהנדס העיר באמצעות המייל שכותרתו "דחוף-סכנת קריסה גן מצפן". המייל הועבר בעותקים גם למנהלים הבאים: סמנכ"ל קהילה, סגן מנהל חטיבת קהילה, מנהל אגף החינוך, מנהלת המחלקה לגיל הרך ומנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך.
- 4.2 לשאלת הביקורת השיב הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך כי הוא הגיע לגן הילדים "מצפן" בעקבות פנייה שהגיעה למוקד לתחזוקת מוסדות חינוך, אולם הביקורת לא מצאה כי בתאריך זה "נפתחה פנייה" ב-CRM.
- 4.3 לטענתו, המוקדנית היא שפנתה אליו בזמן שערך סיור יזום עם הממונה על הבטיחות במשרד החינוך, וכשהבין שמדובר בקריאה לא שגרתית דרש מנציג משרד החינוך להסיט את הסיור ולהגיע לגן "מצפן".
- 4.4 כאמור לעיל, מנהלת גן "מצפן" טוענת, כי היא פנתה מספר פעמים קודם לכן לממונה על הבטיחות במוסדות החינוך בנושא קיר התמך, אולם הוא לא הגיע לגן.
- 4.5 לטענתה, רק לאחר שאבא של אחד מילדי הגן פנה אליו, הוא הגיע לגן שבוע מאוחר יותר. באותו היום, כשהגיע היא לא נכחה בגן והוא התקשר אליה והורה לה לאסור על ילדי הגן לשחק בחצר הגן למשך יומיים, עד שהעניין יטופל.
- 4.6 הממונה על הבטיחות מכחיש טענות אלו לחלוטין. לדבריו, מנהלת הגן פנתה אליו מספר פעמים בנוגע לנפילת חפצים מאתר הבנייה אל חצר הגן, והוא אכן הגיע לגן.
- 4.7 במייל מציין הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, כי קבלן אשר מבצע עבודות תמ"א 38 בבניין ברחוב סוקולוב החל בביצוע חפירות קרקע, וכתוצאה מכך חומת הגן אשר נמצאת במפלס גבוה החלה לקבל הטייה, ודבר זה נראה בבירור בחריץ העמוק בקרקע הגן.
- 4.8 לדברי הממונה, הוא הנחה את מנהלת הגן כי חל איסור לצאת לחצר הגן עד להודעה חדשה, משום שחצר הגן מהווה סכנה מיידית לילדי הגן.
- 4.9 לאור האמור לעיל, ביקש הממונה ממהנדס העיר לשלוח באופן מידי מפקח מטעמו על מנת לאמוד את הנזק, וכן לשלוח מהנדס מבנים מסוכנים על מנת לקבל את חוות דעתו ודרכי הפעולה הנדרשים.
- 4.10 מייל זה נשלח על ידי הממונה על הבטיחות במוסדות חינוך גם לידיעתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך מטעם משרד החינוך שנכח יחד איתו בביקור בגן הילדים.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

4.11 במייל נוסף שנשלח על ידי הממונה על בטיחות מוסדות החינוך, נשלחה הודעה גם למי"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה. מי"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה פנה באופן מיידי אל סגן מהנדס העיר, וביקש להעביר לממונה על הבטיחות במוסדות החינוך את הממצאים של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים שערך ביקורת בנושא ב-22 בפברואר, כלומר שבועיים ימים קודם לכן.

4.12 סגן מהנדס העיר השיב כי חוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים הועברה למהנדס העיר, ולאחר אישורו היא תופץ. מהנדס העיר השיב לביקורת כי דוחות מהנדס הנוגעים למבנים מסוכנים המונחים על שולחנו מטופלים באופן מיידי. אי-לכך, סבורה הביקורת כי העיכוב נוצר במחלקה למבנים מסוכנים.

4.13 חוות דעת זו התעכבה במחלקה למבנים מסוכנים יותר משבועיים ימים. רק לאחר פנייתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, היא נשלחה לאחר שלושה ימים, בתאריך ה- 9.3.2016, לסגן מנהל חטיבת קהילה בלבד, הממונה בין היתר על נושא תחזוקת מבני מוסדות החינוך.

4.14 בדיעבד התברר, כפי שנאמר לעיל כי חוות דעת זו לא הגיעה אליו. לטענתו, הפעם הראשונה שראה את חוות הדעת היתה ב- 1.5.2016, בעת שחזרו ילדי הגן מחופשת הפסח.

4.15 הביקורת מגיעה למסקנות החמורות הבאות:

4.15.1 התייחסותה של המחלקה למבנים מסוכנים להפצת דוח זה לא תאמה את האופן בו יש לטפל בדוח על מבנים מסוכנים. חוות הדעת על מבנה מסוכן העלול לסכן ילדים ואנשים נשלחה בדואר פנימי מבלי לוודא כי הגיעה ליעדה. מן הראוי היה לשלוח חוות דעת זו גם באמצעות המייל, על מנת שתגיע ליעדה ובאופן מיידי.

4.15.2 יתרה מכך, במחלקה למבנים מסוכנים לא השכילו להבין כי שליחת חוות דעת זו לאנשים שאינם מקצועיים בתחום ההנדסה אינה מספקת, ובאחריות אגף ההנדסה היה ליצור קשר ישיר עם מנהלי חטיבת קהילה, ולהסביר להם את משמעות חוות הדעת והפעולות שעליהם לנקוט, ובהקדם, תוך כדי הקפדה על שמירה על בטיחות הילדים בגני הילדים.

4.15.3 חוות הדעת הופצה למנהל אחד בלבד, במקום להפיצה לכמה שיותר מנהלים/עובדים רלוונטיים בשל חומרתה. לטענת מהנדס העיר, קיימת הנחיית מנכ"ל העירייה כי בכול חטיבה ימונה אחראי על מבני הציבור שאיתו על אגף ההנדסה להתנהל. זאת, לאור העובדה כי מחלקת מבני הציבור שהיתה באגף ההנדסה בוטלה לאחר פיטוריו של מנהל המחלקה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

4.15.4 המנהלים בחטיבת קהילה ובאגף החינוך מיודעים כי קיימת חוות דעת על מבנה של גן הילדים הנוגעת להיותו מבנה מסוכן, כולל סכנת קריסת קיר התמך. להדגשה, במסקנות חוות דעת זו נכתב במפורש בחתימתו של מהנדס העיר, ציטוט: "הנני מכריז בזאת על הבניין והקיר כמבנה מסוכן". אולם, משחלף הזמן והם לא קיבלו אותה מאגף ההנדסה, אין הם עושים דבר וחצי דבר על מנת לקבלה.

4.16 הביקורת מדגישה בחומרה כי כל העת הזאת, פועלים ילדי הגן במבני הגנים ברח' מסריק ללא שום נקיטת אמצעי זהירות, להוציא ההנחייה בגן "מצפן" לשחק בשטח החצר שצומצמה בעזרת מתיחת סרטי סימון אדומים. הנחייה זו, גובלת בחוסר אחריות משווע לאור העובדה, שלא ניתן לסמוך על ילדים בגילאי 3-4 שיקפידו על ההנחייה האוסרת עליהם להתקרב לשטח המגודר.

4.17 בשלב מאוחר יותר (ב - 7.3.2016), ניתנת הנחייה שלא לצאת לחצר הגן (ליומיים בלבד) עד שהעניין יטופל, אולם, ממצאי הביקורת מעלים כי בשלב זה למעשה לא נעשה שום טיפול על מנת למנוע את הסכנה.

4.18 סגן מנהל חטיבת קהילה העביר ב- 7.3.2016, במייל את הודעתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך למנהל מחלקת הביטחון אשר העבירה במייל לקצין הביטחון, האחראי על גני הילדים.

4.19 קצין הביטחון משיב במייל למנהל מחלקת הביטחון, כי הוא מתפלא לראות רק עתה (כשלושה שבועות לאחר שהתריע על הסכנה) התייחסות כולשהי של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך לנושא. לא נמצאה כול עדות כתובה לנקיטת פעולה כולשהי מצד מנהל המחלקה לביטחון לאחר שקיבל מייל זה.

4.20 מנהל מחלקת הביטחון לא ידע למסור לביקורת מה נעשה לאחר קבלת הפנייה.

4.21 למיטב זכרונו של מנהל מחלקת הביטחון, המידע עבר לחטיבת קהילה, אולם, הוא לא תיעד אותו.

4.22 לדבריו, תחום הבטיחות מקביל, ולעיתים אף חופף לתחום הביטחון, ועל רקע זה קיים מתח בין המחלקה לביטחון ובין המחלקה לבטיחות מוסדות חינוך, המפריע לשיתוף הפעולה הפורה אותו אנחנו משתדלים ומחוייבים לקיים.

פרק ב' - התנהלות העירייה לאחר קרות האירוע

1. שלב א' - (17.4 - 28.4) – חופשת חג הפסח וחול המועד

1.1 ב- 17.4.2016, הגיע לאתר הבנייה המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים אשר הכין חוות דעת כתובה (נספח ד').

1.2 בהתאם לחוות דעת זו, הגיע המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים למסקנות הבאות:

להלן ציטוט: " **מסקנות** :

1.2.1 לאור התמוטטות חלקו הדרומי של קיר, הגובל עם המבנה ברחוב סוקולוב 24, לא מתקיימת תמיכה ראוייה לקרקע במפלס העליון. במצב הנוכחי קיימת סכנה חמורה להמשך גלישת חול ועפר, לשקיעת והתמוטטות חצר גן הילדים והמוצב עליה".

1.2.2 "הקיר הגובל עם מבנה המגורים ברחוב סוקולוב 22, מוטה וקיים חשש כי במצבו הנוכחי לא יצליח לשאת את העומס המוטל עליו. הקיר מקבל תמיכה נוספת, עקב תמיכות טלסקופיות שהוצבו בינו ובין המבנה. עם זאת, ניכר כי הדבר בוצע בצורה ארעית ולא עקב תכנון מסודר, ולאור כך קיימת סכנה לחוזקו ויציבותו הן של הקיר והן של המבנה, שכת מוטלים עליו עומסים נוספים, שלא הובאו בחשבון בעת התכנון."

1.2.3 הדבר מהווה סכנה הן לילדים ולעובדי הגן והן לפועלים המקימים את מבני המגורים.

1.2.4 הקיר הוכרז כמבנה מסוכן.

1.3 בחוות הדעת מפרט המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים את הפעולות שיש לנקוט. להלן ציטוט:

1.3.1 "הקיר מהווה סכנה לנפש ולרכוש, והוכרז כמבנה מסוכן, על כל המשמעויות הנגזרות מהכרזה זו, כאשר ההכרזה חלה על הקיר בכללותו".

1.3.2 "מאחר וקיים חשש ליציבותה של חצר "גן מצפן" לאור קריסת הקיר, באופן העלול לסכן את הפועלים, ילדי וצוות הגן, יש לנקוט בכל אמצעי הבטיחות הנדרשים, לשם מניעת הסכנה".

1.3.3 "לאחר ביצוע עבודות תיקון הליקויים, יש לקבל את אישורו של מהנדס המבנים שמונה מטעם העירייה כי בדק את הבניין, שעבודות השיקום והתיקון בוצעו בהתאם לתכניותיו, הוראותיו, פיקוחו ולשביעות רצונו, ולהגיש את אישורו החתום לעירייה אגף ההנדסה".

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

1.3.4 "בגמר העבודות, על המהנדס מטעם הדיירים להגיש למחלקת מבנים מסוכנים את המסמכים: הצהרת מהנדס, צילום רשיון מהנדס מדור מבנים בתוקף ופירוט על התיקונים שבוצעו במבנה בהלימה לדרישות מהנדס העיר בהכרזה".

1.4 חוות דעת זו הופצה ב- 19.4.2016 (יומיים לאחר הבדיקה שביצע המהנדס) לסגן סמנכ"ל קהילה **בלבד**, וכן ליזמים מרחוב סוקולוב 22 ו-24.

1.5 חוות הדעת הזו לא הובאה לידיעתם של מנהל אגף החינוך ומנהלת המחלקה לגיל הרך.

1.6 הפצת חוות דעת המצביעה על סכנה לילדי הגן, צוות הגן והפועלים, למנהל אחד בלבד, אינה מספקת בלשון המעטה, והיה על מהנדס העיר באמצעות המחלקה למבנים מסוכנים באגף ההנדסה להפיצה לכול המנהלים והעובדים הרלוונטיים. כאמור לעיל, מהנדס העיר השיב לביקורת כי מדובר בהנחיית מנכ"ל העירייה.

1.7 בנוסף, היה על מהנדס העיר והמחלקה למבנים מסוכנים להנחות את המנהלים והעובדים באגף החינוך בדבר הפעולות שעליהם לבצע על מנת למנוע את הסכנה ולתת הבהרות הנוגעות לכניסתם של ילדי הגן והצוות למבני הגנים והחצרות.

1.8 לטענת מהנדס העיר, לאור ביטול המחלקה למבני ציבור באגף ההנדסה והעברת האחריות על הטיפול בנושא זה לחטיבות נוצר מצב על פי הגדרתו של "שיח חרשים" ואי עשייה/הבנת הנדרש לטיפול. לדבריו, אגף ההנדסה אינו הגורם המקצועי להנחייה לפעולות וביצוע עבודות במבני הציבור, אלא, תפקידו לתת התראה בלבד.

1.9 בשלב זה תלתה המחלקה למבנים מסוכנים שלטים על גבי שערי גני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים", המתריעים על כך שמדובר ב"מבנה מסוכן".

2. המחלקה לפיקוח על הבנייה - צו הפסקת עבודה מנהלי

2.1 ב- 18.4.2016, מספר ימים לאחר קריסת קיר התמך, הוצא צו הפסקת עבודה מנהלי לקבלן המבצע עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 24 בשל "הפרת תנאי היתר וסכנה למגרשים הסובבים".

2.2 בהתאם לצו, על בעל ההיתר להפסיק את כול העבודות המבוצעות באתר, למעט הקמת הגדר בחזית המערבית, כמצויין בהיתר הבנייה.

2.3 יום למחרת, ב- 19.4.2016, בוטל צו הפסקת העבודה, זאת לאחר שבעל ההיתר התחייב בכתב לבצע פינוי קיר התמך וביצוע קיר תמך חדש על חשבונו, תוך 14 יום, קרי עד ה-3.5.2016.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

2.4 אגף ההנדסה לא היה ער ולא התחשב בעובדה כי שלושה ימים קודם לכן (ב-1.5.2016), אמורים הילדים לשוב לגני הילדים מחופשת הפסח, ויש להשלים את העבודות לפני שובם לגן הילדים.

2.5 לדברי מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה, חוות דעת מהנדס העיר לאפשר את סיום העבודות עד ל-3.5.16, התייחסה לזמן הסביר שבו ניתן להשלים את העבודות, ולא לתאריך חזרתם של הילדים. בנוסף, נבנתה גדר אסכורית על מנת להרחיק את ילדי הגן מקיר התמך.

2.6 יתרה מכך, הביקורת מצאה כי בעל ההיתר לא עמד בהתחייבות זו על פי לוח הזמנים שנקבע (ראה פירוט בהמשך דוח זה).

3. פניות ההורים

3.1 ב-18.4.2016, נשלחה פנייה לדוברות העירייה בדבר קריסת קיר התמך והיעדר הטיפול הראוי של העירייה באירוע חריג זה.

3.2 ציטוט: "גן עירייה שהרצפה קרסה בשישי והילדים ממשיכים להגיע... (הכוונה היא לילדי הקייטנה).

3.3 בפנייה זו קובלים ההורים על כך שמהנדס העיר לא טרח להגיע לגן, שההתראות שלהם מלפני חודש (לפני קריסת קיר התמך) לא טופלו, ושארף גורם בעירייה (מנהלת המחלקה לגיל הרך, הפיקוח ואגף ההנדסה) לא טרחו להגיע לגן והסתפקו בהנחייה שהילדים לא יצאו לחצר.

3.4 מהנדס העיר מציין כי סגן המהנדס הגיע למקום לאחר שקיר התמך קרס (ביום שישי) ויומיים לאחר מכן (ביום ראשון), הגיע שוב עם המהנדס למבנים מסוכנים.

3.5 לטענתם, במקום להוציא את ילדי הקייטנה מהגן, סיפקה להם העירייה בקבוקי מים (בעקבות פיצוץ צינור המים, לא היתה אספקת מים לגני הילדים), כולל לשימוש בשירותים.

4. אגף החינוך

4.1 ב-19.4.2016, פנה מנהל אגף החינוך המיועד בדבר האירוע של קריסת קיר התמך, במייל לסמנכ"ל קהילה בבקשה לסייע לו לוודא כי "תיקון הגדר" לפי הגדרתו, יעשה עד לשובם של ילדי הגנים מחופשת הפסח.

4.2 להדגשה, באותה עת, כבר ניתלו השלטים על שערי גני הילדים המזהירים על מבנה מסוכן.

4.3 לדעתו של מנהל אגף החינוך שנכתבה במייל זה "למרות שעקרונות ניתנו להחזיר את הילדים לגן ללא שימוש בחצר, אין הרבה סיכוי שההורים יקבלו את העניין עקב חומרת הסכנה מבחינתם".

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

4.4 מנוסח הדברים במייל זה, מתקבל הרושם, כי להבנתו של מנהל אגף החינוך ששוחח עם סגן מהנדס העיר "תיקון הגדר" יפתור את הבעייה.

4.5 הרושם המתקבל הוא כי גם בשלב זה לא היתה ברורה חומרת המצב להנהלת אגף החינוך, ואי לכך הם לא פעלו בהתאם לחומרתה.

4.6 הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך מסר לביקורת כי הסביר למנהל אגף החינוך ולמנהלת המחלקה לגיל הרך את חומרת המצב, ואת הצורך לטפל בנושא באופן מיידי. בעקבות כך, נעשתה פנייה טלפונית לסגן מהנדס העיר ולמ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה אשר דיווחו כי הוצא צו הפסקת עבודה לקבלן.

4.7 מובן, שהוצאת הצו לקבלן אינה הפעולה היחידה שהיה על אגף ההנדסה ואגף החינוך לבצע, וזאת לאור קריסת קיר תמך, והעובדה כי ילדי הגן אמורים לחזור מחופשת הפסח בתוך ימים ספורים לגן הילדים.

5. התקנת גדר אסכורית בחצר גן "מצפן"

5.1 בסוף חודש אפריל (במהלך חול המועד פסח) טרם שובם של ילדי הגן ללימודים מחופשת הפסח, הוקמה גדר אסכורית על מנת להרחיק את ילדי הגן מהאזור בו קרס קיר התמך.

5.2 גדר האסכורית הוקמה על ידי הקבלן מרחוב סוקולוב 24, ומהנדס מטעמו אישר ב- 28.4.2016 כי היא תקינה ועומדת בדרישות התקן.

6. שלב ב' (מתאריך 1.5 ואילך)- חזרתם של הילדים מחופשת הפסח

6.1 ב- 1.5.2016, שבו הילדים ללימודים לאחר חופשת החג. נציגי אגף החינוך (מנהל האגף, הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך ומנהל מחלקת תחזוקת מוסדות חינוך) הודיעו למנהלות גני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" כי מבני הגנים אינם מסוכנים ועליהם להיכנס עם הילדים לגנים ולהמשיך בשגרת הלימודים.

6.2 נציגי אגף החינוך הסתמכו על כך שבוצעו עבודות חיזוק לקיר התמך שנותר, וכן הוקמה גדר אסכורית המונעת מילדי גן "מצפן" מלהתקרב לאזור בו קרס קיר התמך.

6.3 מנהלות גני הילדים סירבו לעשות זאת מחשש שלאחר קריסת קיר התמך חל שינוי לרעה גם במבני הגנים. הורי הילדים בגן הצטרפו גם הם לסירובן של מנהלות גני הילדים, ודרשו פתרון מיידי למבנה חלופי עבור ילדיהם.

6.4 הורי הילדים בגנים אלו הביעו תרעומת רבה על כך שפנייתיהם הרבות בעבר לאגף החינוך, אגף ההנדסה, למחלקת הביטחון וללשכת ראש העיר, בנושא הבטיחות בגני הילדים, הנוגעות לגדר ולעבודות הבנייה המתבצעות באזור הגנים, לא נענו באופן מקצועי ומיידי כפי שהיו אמורות להיות מטופלות.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- לא אחת השיבו להם כי הנושא בטיפול, אולם, הם לא הבחינו כי הנושא אכן מטופל. בשלב זה הביעו ההורים חוסר אמון בנציגות העירייה ובתפקודה.
- 6.5 לאחר שניסיונותיהם של נציגי אגף החינוך לשכנע את מנהלות גני הילדים והורי הילדים להכניס את הילדים למבנה הגנים עלו בתוהו, החליט מנהל אגף החינוך על מציאת פתרון חלופי ולו לתקופה קצרה.
- 6.6 הפתרון שנמצא בסיוע החברה לתרבות, פנאי וספורט היה העברתם של ילדי הגנים למבנה "כותר הפיס" ברח' זבוטינסקי הנמצא בסמוך לגן הילדים.
- 6.7 ילדי הגנים הועברו למבנה כותר הפיס באופן מיידי, ובמהלך הימים שלאחר מכן נעשו פעולות מהירות ורבות על ידי חטיבת קהילה להתאים את המקום לצורכיהם, כולל העברת ציוד וריהוט.
- 6.8 מנהל אגף החינוך מסר לביקורת כי הגיע לגני הילדים בשעות הבוקר בעקבות פנייתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך. בהגיעו לגן סייר יחד עם הממונה על הבטיחות ומנהל תחזוקת מוסדות החינוך במבנה הגנים, ושמע את חוות דעתו של הממונה על הבטיחות, כי ניתן לאכלס את ילדי הגן במבנים ללא חשש.
- 6.9 בשל סירובם של צוות הגנים והורי הילדים להיכנס למבנה הגנים, הוחלט על העברתם למבנה חלופי.
- 6.10 מנהל אגף החינוך ציין כי רק בשלב זה הבין שייתכן וקיימת בעיית מסוכנות הנוגעת גם למבנה גני הילדים ולא רק לחצר גן "מצפן", ולכן פנה באופן מיידי לאגף ההנדסה. בעקבות פנייתו זו ראה לראשונה את חוות הדעת של המהנדס למבנים מסוכנים על גני הילדים ברח' מסריק 9.
- 6.11 למחרת, ב- 2.5.2016, הגיע המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים לגני מסריק ואליו הצטרפו נציגים מאגף החינוך, מאגף ההנדסה ונציגות היזמים מהבניינים ברח' סוקולוב 22 ו- 24. בעקבות סיור זה הכין המהנדס חוות דעת (נספח ה') – בדיקה להסרת הכרזה חלקית על מבנה מסוכן- לפיה, ציטוט:
- 6.12 "בדיקת ההסרה מתייחסת לגן "מצפן" בלבד מאחר וגן "פעמון ים" לא הוכרז כמבנה מסוכן.
- 6.13 תיאור הממצאים מהביקור במבנה:
- 6.13.1 "מבנה גן "מצפן" ברחוב מסריק 9 במבנה גן "מצפן" בוצעו תיקונים שנדרשו בהתאם לחוות דעתנו מיום 1.3.2016. נותרו לביצוע תיקונים מזעריים אשר קיומם אינו מהווה סכנה בטיחותית לשימוש במבנה. מבנה גן "מצפן" אינו מהווה בניין מסוכן.
- 6.13.2 מבנה גן "פעמון ים" ברחוב מסריק 9 המבנה אינו מהווה מבנה מסוכן".

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 6.14 בשלב זה, הנחה המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים להזיז את גדר האסכורית מספר מטרים אל תוך חצר גן "מצפן" תוך כדי הקטנת שטח חצר הגן, על מנת לשמור מרחק גדול יותר מאזור קריסתו של קיר התמך. הנחייה זו בוצעה.
- 6.15 בנוסף, הורה המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על תוספת חיזוק למבנה גני הילדים מצידו הדרומי על ידי הצבת עמודים טלסקופיים.
- 6.16 הביקורת מעירה בחומרה על כך, שלמרות שחוות דעת המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על היעדר מסוכנות למבני הגנים נמסרה רק בתאריך 2.5.2016, נעשו נסיונות לשכנע את צוותי הגנים והורי הילדים להיכנס לגני הילדים יום קודם לכן, בתאריך 1.5.2016.
- 6.17 יתרה מכך, בחוות הדעת של המהנדס למבנים מסוכנים מתאריך 17.4.2016 – נספח ד' (יומיים לאחר קריסת קיר התמך), מפורטות הפעולות ועבודות תיקון הליקויים שיש לבצע על מנת למנוע סכנה.
- 6.18 בסיכומה של חוות הדעת קובע המהנדס למבנים מסוכנים כי יש לקבל את אישור מהנדס המבנים המסוכנים מטעם העירייה שהעבודות בוצעו בהתאם, וכן את אישורו של המהנדס מטעם הדיירים המפרט את העבודות שבוצעו בהתאם לדרישות מהנדס העיר בהכרזה (ראה סעיף 3.4 ו- 3.5).
- 6.19 הביקורת לא מצאה כול תיעוד באגף ההנדסה כי אישורים אלו אכן הוגשו לאגף ההנדסה ונבדקו על ידי מהנדס העיר או נציג מוסמך מטעמו.
- 6.20 השאלה הנשאלת היא: על מה סמכו נציגי אגף החינוך בנסיונותיהם לשכנע את מנהלות גני הילדים וההורים להיכנס למבנה גני הילדים, ומדוע לא טרחו המנהלים הממונים באגף ההנדסה להיפגש עם מנהלי חטיבת קהילה ולהבהיר את ההבהרות הנדרשות מבעוד מועד?
- 6.21 מסקנת הביקורת היא כי ה"אישור" שניתן ב- 1.5.2016 על ידי נציגי אגף החינוך להכניס את הילדים למבנה גני הילדים, נעשה ללא בדיקה מדוקדקת מול מהנדס העיר, ולכאורה גובל באי לקיחת אחריות מינימלית.
- 6.22 לטענת סגן מהנדס העיר, נערך סיור ב- 1.5.2016 עם נציגי אגף החינוך יחד עם המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים. אולם, הסיור נערך לאחר שהניסיון להכניס את ילדי הגן למבני הגנים לא צלח והם הועברו ל"כותר הפיס". סיור זה לא תועד ולא נערכה תרשומת כולשהי בנוגע לבדיקות שבוצעו, לשאלות שנשאלו או לתשובות ולהנחיות שניתנו.
- 6.23 לאחר קבלת חוות הדעת של המהנדס למבנים מסוכנים בוצעו תוך ימים ספורים העבודות בחצר גן הילדים "מצפן" בהתאם להנחייתו: הזזת גדר האיסכורית, חיזוק עמודי הבטון והצבת עמודים טלסקופיים.

7. חוות הדעת של המהנדס מטעם ההורים

7.1 לאחר שסירבו ההורים בתום חופשת הפסח, להכניס את ילדיהם למבני הגנים ברח' מסריק 9, ובשל משבר האמון בינם לבין נציגי העירייה, החליטו ההורים לזמן מהנדס למבנים מסוכנים מטעמים.

7.2 ב- 2.5.2016, ביצע המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים מטעם הורי ילדי הגן בדיקה באזור מבני הגנים, וב- 4.5.2016, הוגשה חוות הדעת שלו לנציגי העירייה על ידי ההורים (נספח ו').

7.3 על פי חוות דעתו של המהנדס מטעם ההורים, ציטוט: "במצבו הנוכחי של המבנה, כאשר שורת העמודים המזרחית חשופה לחלוטין, החל מגובה פלטות הביסוס ועד למפלס החצר, וללא עדות לקורות קשר בין העמודים, המבנה מסוכן ואינו יציב".

7.4 לדעת המהנדס, ציטוט: " אין לאכלס את המבנה עד אשר :

7.4.1 יבוצע החיזוק כפי שתוכנן (באחריות המהנדס המתכנן, הפיקוח העירוני ומחלקת הנדסה), כולל יציקת קיר התמך עצמו (ולא רק ה-"רגל" שלא תורמת כלום לחיזוק המבנה).

7.4.2 יעברו 7 ימי אשפרת הבטון לפחות, לרבות השקייה סדירה.

7.4.3 יתקבלו תוצאות מעבדה חיוביות לבדיקת הבטון בו השתמשו ליציקת החיזוק.

7.4.4 יבוצע מילוי מהודק של אבנים ואדמה מאחורי קיר התמך החדש".

7.5 חוות דעתו החד משמעית של המהנדס היא, ציטוט: "כי המבנה במצבו הנוכחי מסוכן ואין לשהות בו לשום מטרה, לא שהיית פועלים לצורך תיקוני צבע על גבי הסדקים שנפערו (כפי שכבר תוקנו, ואם יוסר חלקו הצפוני של קיר התמך- מן הסתם ייפערו שוב) ובוודאי שלא לצורך לימודי גן של 70 פעוטות. לקיר התמך שקרס תפקיד משמעותי בעמידות המבנה לתזוזות קרקע צידיות ובלעדיו המבנה מסוכן".

7.6 המהנדס מוסיף בחוות דעתו הערות על ליקויי תחזוקה קשים במבנה כתוצאה מחלודה של מוטות הזיון. הוא מציין כי ביטון העמודים שנעשה בימים האחרונים, נעשה לדבריו באופן חובבני ללא הסרת החלודה וללא התחברות לבטון הקיים.

7.7 כמו כן, הוא מתריע כי אם לא יבוצעו התיקונים הנדרשים באופן מקצועי ואיכותי, עלולות חתיכות בטון ליפול אל חצר גן הילדים.

7.8 המהנדס מדגיש כי "מתבקשת בדיקה לגבי טיב הליכי התכנון, אישור התכנון, הפיקוח והביצוע של חפירה בסמוך לחצר גן ילדים. במיוחד הדברים אמורים לאור מודעות מחלקת מבנים מסוכנים בעירייה לבעייתיות באתר..."

7.9 חוות דעתו זו של המהנדס מטעם ההורים מצביעה, כפי שממצאי דוח ביקורת זה מצביעים, על ההתנהלות הבלתי מקצועית והבלתי אחראית שהתקיימה בעניין זה במחלקה למבנים מסוכנים בפרט, ובאגף ההנדסה בכלל.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

7.10 לאור חוות דעתו של המהנדס מטעם ההורים, המשיכו ההורים בסירובם להחזיר את ילדיהם למבני גני הילדים ברחוב מסריק 9, ועמדו על כך שהעירייה תמצא להם פתרון אכלוס עד לתום שנת הלימודים הנוכחית, ובכלל.

7.11 לאחר שהתקבלה החלטה על ידי הנהלת העיר, שנבעה בעיקרה מסירובם של הורי הילדים כי ילדי הגנים אינם חוזרים למבנה הגנים, נערך סגן מנהל חטיבת קהילה למצוא מבנה חלופי סמוך. בלוחות זמנים מצומצמים נמצא מבנה מתאים בבית הספר "תחכמוני" ובוצעו ההתאמות הנדרשות למבנה של גני ילדים, כולל גידור, התקנת מתקני משחקים בחצר, ריהוט וציוד ועוד.

7.12 ב- 10.10.2016, הועברו ילדי הגנים למתחם החדש. ההורים של ילדי הגנים ומנהלות הגנים הביעו את שביעות רצונם הרב מפתרון זה.

8. פערים בחוות הדעת

8.1 קיימים פערים משמעותיים ביותר בין חוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים מטעם העירייה ובין חוות הדעת של המהנדס מטעם ההורים, עד כדי דבר והיפוכו. הראשון, הסיר את המסוכנות ממבנה הגנים, והשני טוען כי המבנים מסוכנים.

8.2 לאחר קבלת חוות הדעת של המהנדס מטעם ההורים, התייחס המהנדס מטעם העירייה לחוות דעתו של מהנדס זה על פי בקשת אגף ההנדסה, במסמך מתאריך 5.5.2016 (נספח ז').

8.3 במסמך זה מציין המהנדס מטעם העירייה כי הוא ביקר באתר הבנייה לפני קריסת קיר התמך ולאחריה, והוא לא הבחין בסדקים נוספים או בנזק כולשהו כתוצאה מנפילת הקיר.

8.4 לטענתו, בבדיקה שערך ב- 22.2.2016, לפני קריסת קיר התמך, נמצאו הליקויים, כגון: קילופי טיח וסדקים אנכיים לאורך פינת חזית המבנה הדרום מערבית, והומלץ על ידו כי יתוקנו על מנת שהמבנה לא יהפוך למבנה מסוכן. בבדיקה זו מציין המהנדס, לא הוכרז הגן כמבנה מסוכן.

8.5 בבדיקה שערך ב-2.5.2016, לאחר קריסת קיר התמך, ולאחר שהעירייה ביצעה תיקונים על פי הנחייתו, הוא הבחין כי מרבית התקלפויות הטיח והסדקים במבנה הגן תוקנו לשביעות רצונו, ואין אלמנטים קונסטרוקטיביים הגורמים למסוכנות המבנה.

8.6 לטענתו, התיקונים אשר בוצעו במבנה בעקבות חוות דעתו מיום 1.3.2016, עונים על מירב הבעיות אשר היו במבנה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 8.7 המהנדס מסכם, ציטוט: "בנסיבות אלו, ניתן לאכלס את המבנה לאחר שבוצעו ההנחיות אשר ניתנו על ידי ליזמים של שני הבניינים ברחוב סוקולוב. יחד עם זה יש לזרז, ככול שניתן, את השלמת יציקת הקירות וביצוע מילוי מבוקר של משטח חצרות הגנים".
- 8.8 מהנדס העיר הנחה את סגן מהנדס העיר לקבל חוות דעת נוספת שלישית, שתכריע בין שתי חוות דעת סותרות אלו, אולם בעת בדיקת הביקורת נמצא כי הנחיה זו לא בוצעה.
- 8.9 בתום הביקורת דיווח סגן מהנדס העיר כי הוא ממתין לאישור הזמנת העבודה על מנת להזמין חוות דעת שלישית.
- 8.10 בסיכום הביקורת, הוסיף מהנדס העיר כי הוא סומך על חוות דעתו של המהנדס למבנים מסוכנים מטעם העירייה, אולם, לאור הסיטואציה שנוצרה הוא החליט לבקש חוות דעת שלישית.
- 8.11 בנוסף, עודכנה הביקורת כי לאחר קבלת אישור להזמנת העבודה (שארך חודש ימים!), לא ניתן לבצע בדיקה נוספת לקבלת חוות דעת שלישית, אלא לאחר שיסתיימו השיפוצים שנערכים בשלב זה (חופשת הקיץ) במבנה גני הילדים באמצעות אגף החינוך.
- 8.12 בסוף חודש אוגוסט 2016, הודיע סגן מהנדס העיר כי נתקבלה חוות דעת שלישית של מהנדס מבנים מסוכנים (ראה נספח ח').
- 8.13 על פי חוות דעת זו ניתן לאשר את הוצאת המבנה מרשימת המבנים המסוכנים בתנאי שימולאו המלצותיו של המהנדס המפורטות בסעיפים 1-6 בחוות הדעת, וכן בתנאי שהמהנדס מטעם העירייה (ב.פ.) "יקח את מלוא האחריות הנובעת מכך".
- 8.14 בנוסף, דורש המהנדס "לבצע סיורים הנדסיים במבנה בחצי השנה הבאה, כול 45-60 יום, לצורך ביצוע מעקב ובדיקה של המבנה על מנת לבדוק האם יסודות המבנה שנחשפו שוקעים באופן שגורם להתפתחות סדקים ונזקים במבנה. במידה ויעלה חשש לשקיעת חלק מיסודות המבנה עקב התפתחות סדקים חדשים במבנה, אפילו סדקים קלים, יש להחזיר את המבנה לרשימת המבנים המסוכנים ולהזמין בדיקה הנדסית מתאימה לצורך בדיקת משמעויות הסדקים ויציבות המבנה".
- 8.15 לשאלת הביקורת, העביר סגן מהנדס העיר את תשובתו שניתנה לסגן מנהל חטיבת קהילה ולממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, כדלקמן: "גן ילדים פעמון לא הוכרז כמבנה מסוכן. גן ילדים מצפן הוסר ממוסוכנות... לאור קריסת החומה וקבלת חוות דעת מטעם הדיירים והורי הילדים, התבקשנו לתת חוות דעת נוספת – האם יש חשש ליציבות המבנה בעקבות הקריסה. עדיין בשלב זה מבני גני הילדים מבחינת אגף ההנדסה לא מוכרזים כמסוכנים.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

8.16 במהלך החודשים יוני - אוגוסט, בוצעו הקמת חומה חדשה, שיקום ותיקוני אלמנטים בגני הילדים. הוגשה הצהרת מהנדס מטעם החינוך כי גני הילדים יציבים והחומה יציבה ואין חשש למסוכנות. ביום 24.8.16, הועברה חוות דעת נוספת אשר מחזקת את הטענה, כי אין חשש ליציבות הגנים (מצ"ב).

8.17 כמו כן, בהתאם לדוח תבוצע ביקורת נוספת לבדיקת מעקב ובדיקה לסדקים חדשים באם יתפתחו או נזקים חדשים אם יתגלו.

8.18 אסכם שוב – גני הילדים מצפן ופעמון לא מוכרזים כמבנים מסוכנים”.

8.19 הביקורת מדיגשה כי על אגף ההנדסה בשיתוף אגף החינוך להמשיך ולעקוב אחר הנושא ולטפל בו באופן מקצועי וכוללני ככול שיידרש.

9. מפגשים עם הורי ילדי הגנים

9.1 במהלך השבוע הראשון של חודש מאי, קיימו נציגי העירייה מאגף החינוך ומאגף ההנדסה מפגשים עם הורי הילדים בגנים בהם נשמעו טענות ההורים ובקשותיהם.

9.2 במסגרת מפגשים אלו הסבירו נציגי העירייה להורים את אשר בוצע בגן הילדים לאחר קריסת קיר התמך, אולם, ההורים נותרו בסירובם להשיב את הילדים למבני הגנים ברח' מסריק 9.

9.3 לאור זאת, התקבלה כאמור לעיל ההחלטה של העירייה למצוא להם מבנה חלופי עד לתום שנת הלימודים.

פרק ג' - התנהלות אגף ההנדסה

1. אחריות סמנכ"לית פיתוח ואיכות הסביבה

- 1.1 סמנכ"לית פיתוח ואיכות הסביבה ממונה על אגף ההנדסה והיחידה לאיכות הסביבה.
- 1.2 הביקורת התרשמה כי מעורבותה בתהליכי העבודה ובדרכי הניהול במחלקה למבנים מסוכנים ובמחלקה לפיקוח על הבנייה, נמוכה ביותר.
- 1.3 יתרה מכך, הביקורת לא מצאה עדויות לביצוע בקרה ופיקוח של סמנכ"לית פיתוח ואיכות הסביבה על דרכי עבודתם של מחלקות אלו ועל פעילותו של מהנדס העיר בתחומים אלו.

2. אחריות מהנדס העיר

- 2.1 מהנדס העיר אחראי על כלל הנושאים ההנדסיים בעיר, ובכללם המבנים המסוכנים והפיקוח על הבנייה.
- 2.2 הביקורת התרשמה כי מהנדס העיר לא ביצע בקרה ופיקוח אחר הפעולות המבוצעות במחלקות אלו באופן שהיה עליו לבצע בתפקידו כמנהל המקצועי הממונה.
- 2.3 מהנדס העיר לא היה מודע לאופן שליחת חוות הדעת בחתימתו המבוססת על חוות דעתו של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על גני הילדים ברחוב מסריק, ואף לא היה מודע לכך שהוא נשלח לגורם אחד בלבד בחטיבת קהילה.
- 2.4 בנוסף, הוא לא היה מודע לכך שחוות הדעת שהוגשה ביוזמתו של המהנדס למבנים מסוכנים על הבניין ברח' מסריק 9, לא נשלחה כלל, למרות שבחוות דעת זו קבע המהנדס כי מדובר בבניין מסוכן (נספח א'1).
- 2.5 בנוסף, התרשמה הביקורת כי רמת מעורבותו במחלקה לפיקוח על הבנייה בארגון העבודה ובמתן הנחיות מקצועיות, נמוכה באופן יחסי.
- 2.6 לדברי מהנדס העיר, אגף ההנדסה פועל תחת אילוצים רבים, כדוגמת:
 - א. איוש מנהל המחלקה למבנים מסוכנים טרם בוצע, וזאת למרות שפורסמו מספר מכרזים לאיוש משרה זו ואף הושג אישור לשכר גבוה (והולם) יותר.
 - ב. תקציב המחלקה לטיפול במבנים מסוכנים אינו שוטף. יש לציין כי נכון להיום קיימת יתרת חוב לעירייה בסך של כ- 500 אלף ₪ בתשלומים למהנדס חיצוני למבנים מסוכנים. יש לציין כי בתקופה קצרה הגיעו למעלה מ- 100 פניות שעניינן מבנים מסוכנים.
 - ג. עובדי אגף ההנדסה כולל מהנדס העיר נאלצים לבצע גם תפקידים שאינם בתחום אחריותם. אגף ההנדסה פועל מעל ומעבר לכוח האדם העומד לרשותו.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 2.7 באופן כללי, מציין מהנדס העיר כי סמנכ"לית פיתוח ואיכות הסביבה והוא, מעורבים בעשייה באגף ההנדסה ובמתן הנחיות והערות לעובדי האגף.
- 2.8 ובנוסף, לטענתו, אין הוא אמור כמהנדס עיר לבצע מעקב ובקרה.
- 2.9 הביקורת סבורה כי חסרונו של מנהל מחלקה למבנים מסוכנים משפיע באופן משמעותי על ארגון העבודה בתחומים אלו, ביצוע מעקב ובקרה ושיפור ושדרוג השירות לתושב.

3. הטיפול בפניות באגף ההנדסה

- 3.1 הביקורת מצאה מכתב תלונה הנושא את התאריך 3.12.2015, המתייחס לעבודות הבנייה המבוצעות במסגרת תמ"א 38 ברח' סוקולוב 22 ו-24, המסכנות לדברי המתלוננת את העוברים ושבים באזור זה.
- 3.2 בדיקת התלונה וההתייחסות למתואר בה בוצעו על ידי המחלקה לפיקוח על הבנייה ב- 22.2.2016, חודשיים וחצי לאחר התאריך הרשום על גבי מכתב התלונה.
- 3.3 לא ניתן להתחקות אחר התאריך בו התקבלה התלונה באגף ההנדסה או במחלקת הפיקוח על הבנייה, משום שלא צויין על גבי המכתב תאריך קבלתו. אולם, הביקורת מצאה כי המכתב נסרק למחשב המחלקה לפיקוח על הבנייה ב- 10.2.2016, כך שהפנייה נבדקה לאחר 12 ימים, לפחות.
- 3.4 מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה משיב כי:
- א. תאריך סריקת מכתב התלונה אינו מעיד בהכרח על תאריך בדיקתה. החשיבות היא לחותמת "התקבל" בציון התאריך, ועל כך נקפיד.
- ב. לא ברור מהיכן הגיעה התלונה עליה רשום 3.12.15 והיא לא מתייחסת לעבודות בנייה אלא לבעיה של תחבורה ציבורית. לכן, תלונה זו אינה שייכת לתחומי האחריות של המחלקה. כמו כן, בתלונה זו אין פרטים למי לחזור. הביקורת מציינת כי המתלוננת ציינה בפירוש כי התלונה נובעת מעבודות התמ"א 38, המתבצעות במקום.
- ג. בנוסף, הוא מציין שיש מסה אדירה של תלונות אנונימיות ושאינן אנונימיות בנושא תמ"א 38, סכסוכי שכנים והפרעה במעברים בעקבות העבודות, ואנו פועלים לתת מענה לכולם ונדרשים גם למיון מסויים על פי סוג התלונה.
- 3.5 הביקורת בדקה את הטיפול בתלונה נוספת שהגיעה למוקד העירוני בתאריך 24.2.2016, ותועדה באמצעות תוכנת ה-CRM. המתלוננת קבלה על כך שאתר הבנייה ברחוב סוקולוב לא גודר, ואי לכך פסולת הבניין נופלת על המדרכה הציבורית.
- 3.6 למרות שהתאריך האחרון לטיפול בתלונה ולסגירתה היה 28.2.2016 (כלומר ארבעה ימים לאחר קבלתה), הביקורת מצאה התייחסות לתלונה על ידי מפקחת הבנייה שבדקה אותה ב- 6.3.2016, כלומר באיחור של כשבוע ימים.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

3.7 מפקחת הבנייה ציינה בהתייחסותה לתלונה זו כי קיים גידור של אתר הבנייה ולא נמצאה פסולת בניין על המדרכה הציבורית. כמו כן, צויין כי עבודות הבנייה מבוצעות על פי היתר בנייה מספר 20120520 מיום 11.6.2014.

3.8 יש לציין כי תיעוד הטיפול בפנייה וסגירתה ב- CRM נעשה על ידי מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה, כך שבוצע מעקב על ידו בטיפול בתלונה זו.

3.9 לדברי מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה, תאריך הסגירה ב- CRM אינו מצביע על תאריך ההתייחסות. המפקח מקבל את התלונה, מגיע למקום, מבצע את הפעולה הנדרשת ומעדכן את המתלונן בממצאים, לאחר מכן כותב את הממצאים על גבי התלונה. לאחר מספר ימים, מעביר המפקח את התלונות האחרונות בהן טיפל לאישורו של מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה. בתום התהליך, מזכירת המחלקה מעדכנת במערכת ה- CRM.

3.10 מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה מציין כי קיימת בעייה שהוצגה בפני מנהל המוקד העירוני והיא שלאחר ש"נפתרה" הפנייה ב- CRM נשלח מסרון למתלונן שהתלונה טופלה.

3.11 הדבר גורם למתלונן לחשוב שלא עשינו שום דבר, משום שהוא אינו מבין שזה רק תחילת התהליך שיוביל בסופו של דבר להסרת הבעיה, כתב אישום, צו הריסה או כול דבר אחר, ודבר זה יכול לקחת גם מספר חודשים.

3.12 הצעתו של מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה היא, שלמנהלי המחלקות תהיה אפשרות לשנות את נוסח ההודעה שנשלחת למתלונן.

3.13 מהנדס העיר מציין כי מספר מפקחי הבנייה במחלקה לפיקוח על הבנייה נמוך מהתקן הנדרש, ולכן קיימת עבודה מרובה ועומס מטלות על מספר עובדים מצומצם.

4. הוראות העבודה

4.1 הוראות העבודה של העירייה כוללות שלוש הוראות עבודה הנוגעות לפרטי האירוע המתואר בדוח זה, כדלקמן:

א. פיקוח על עבודות שהוצא להן היתר בנייה – שמספרה 5.4.2.1.02, תאריך עדכון מ-2.2.2009.

ב. בדיקה, הכרזה וטיפול במבנים מסוכנים – שמספרה 5.4.2.1.01, תאריך עדכון מ-14.8.2007.

ג. מדיניות והפעלת פיקוח, חקירה ותביעה בתחום עבירות התכנון והבנייה – שמספרה 5.4.2.1.05, תאריך עדכון 11.4.2016.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 4.2 יש לציין כי ב- 6.4.2016, הורתה היועצת המשפטית להחליף את הוראת העבודה הקיימת – "מדיניות והפעלת פיקוח, חקירה ותביעה בתחום עבירות התכנון והבנייה", בהוראת עבודה חדשה, ואכן הוראת עבודה זו הוחלפה בפורטל הנהלים העירוני.
- 4.3 בהוראת העבודה הקודמת היתה התייחסות (חלקית) לאופן הטיפול בפניות לאגף ההנדסה כולל תיעודן, אולם, בהוראת העבודה המעודכנת נושא זה הושמט.
- 4.4 הביקורת העירה בזמנו להנהלת אגף ההנדסה על הצורך בכתיבת הוראת עבודה לעניין הטיפול בפניות, אולם הדבר לא התבצע.
- 4.5 שתי הוראות העבודה הראשונות עודכנו לפני מספר רב של שנים (שמונה עד עשר שנים), וסביר כי אינן מעודכנות בשינויים שחלו מאז ועד היום.
- 4.6 ממצאי דוח ביקורת זה מעלים כי אגף ההנדסה פעל ללא התייחסות להוראות עבודה אלו, להנחיות המפורטות בהן וללוחות הזמנים על פיהם יש לפעול.
- 4.7 הביקורת התרשמה כי נהלים אלו אינם ידועים לעובדים ולמנהלים וברור שהם אינם מוטמעים בתהליכי העבודה.
- 4.8 הביקורת מעירה **בחומרה רבה** על היעדר התייחסות להוראות העבודה בעיקר כשמדובר על נושאים הנוגעים לבטיחות התושבים.

5. היתרי הבנייה לתמ"א 38

- 5.1 הביקורת בדקה ומצאה כי הוצאו היתרי בנייה לביצוע עבודות במסגרת תמ"א 38 לשני הבניינים, כדלקמן:
- 5.2 הבניין בכתובת סוקולוב 22 - הבקשה להיתר הוגשה בשנת 2012 ונדונה בשלוש ישיבות של ועדת המשנה (בתאריכים: 6.1.2013, 18.3.2014 ו- 25.4.2014). בתאריך 18.6.2014, ניתן היתר הבנייה.
- 5.3 הבניין בכתובת סוקולוב 24 - הבקשה להיתר הוגשה בשנת 2011 ונדונה בשלוש ישיבות של ועדת המשנה (בתאריכים: 20.12.2011, 10.1.2012 ו- 15.7.2012). בתאריך 7.5.2013, ניתן היתר הבנייה.
- 5.4 הביקורת מציינת כי בהחלטת ועדת המשנה קיימות דרישות ממבקש ההיתר, שספק רב אם גורם כולשהו באגף ההנדסה מוודא ביצוען. לדוגמה: בהחלטות ועדות המשנה הנוגעות לשתי כתובות אלו נרשם כי: "יומצא תצהיר קבוע כל שלושה חודשים לגבי טיפול בגדרות מבחינה אסתטית ובטיחותית על ידי יועץ בטיחות ויתקבל אישור מהנדס העיר".
- 5.5 לשאלת הביקורת השיב מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה כי הוא אינו מכיר הנחייה זו ולא נערך כול מעקב או פיקוח אחר המצאת התצהירים האלו על ידי הקבלנים המבצעים את עבודות הבנייה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

5.6 הביקורת מציינת כי בתיקי הפיקוח על הבנייה נמצאים רק עותקים מהיתרי הבנייה שאינם כוללים את כול הדרישות והתנאים מהמבקשים כפי שמפורט בפרוטוקולים של ועדות הרישוי והמשנה, ובכך נפגמת היכולת לפקח אחר ביצועם.

5.7 מהנדס העיר השיב לביקורת כי העיר לבודקות התכניות האחראיות על נושא זה וביקש מהן לכלול בהיתרי הבנייה את כלל הדרישות והתנאים הרלוונטיים להיתר הבנייה, כולל אלו המפורטים בפרוטוקולים של ועדות הרישוי והמשנה.

6. התייחסות לקיר התמך בבקשה להיתרי הבנייה

6.1 במסמכים לקבלת היתרי הבנייה שניתנו לשני הקבלנים המבצעים עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 22 ו-24, קיימת התייחסות לקיר התמך, כדלקמן:

א. בבקשה להיתר הבנייה של הקבלן המבצע עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 22 נכתב בתכניות: "גדר לביצוע".

ב. בבקשה להיתר הבנייה של הקבלן המבצע עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 24 נכתב בתכניות בכתב יד: "הריסת קיר בטון קיים ובניית קיר חדש במקומו".

6.2 לא ברור מתי היה על הקבלנים המבצעים לבצע פעולות אלו. אולם, על פי הוראת העבודה "פיקוח על עבודות שהוצא להן היתר בנייה", סעיף 5.6 ב' "במידה וסומנה הריסה- יש לבצעה בשלב הראשון של הבנייה".

6.3 בנוסף, הביקורת לא מצאה כול תיעוד כי נערך פיקוח כולשהו של אגף ההנדסה אחר ביצוע הפעולות הנדרשות.

7. המחלקה לפיקוח על הבנייה

7.1 בהתאם להוראת העבודה "פיקוח על עבודות שהוצא להן היתר בנייה", היה על המחלקה לפיקוח על הבנייה לפקח על עבודות בנייה באתרי הבנייה ברחוב סוקולוב 22 ו-24 במשך כול תקופת הבנייה על פי שלבי התקדמות הבנייה.

7.2 הדיווחים על ביצוע הפיקוח אמורים להתבצע על גבי טפסים המיועדים לכך ולהישמר בתיק הפיקוח על הבנייה (סעיף 5.2 בהוראת העבודה).

7.3 הביקורת מצאה כי מפקחי הבנייה אינם נוהגים לתעד את הביקורים שלהם באתרי הבנייה בטופס מיוחד בסמוך למועד הביקור.

7.4 מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה מסר בתום הביקורת כי כיום מפקחי הבנייה מתעדים בשתי דרכים את הביקור שלהם באתרים: האחת, על ידי הוספת אירוע ביקורת במקום במערכת הקומפלוט, והשנייה, על ידי רישום ומעקב באמצעות טבלת אקסל. מדובר בתהליך עבודה חדש הנלמד ומשתפר בכול יום.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

7.5 עד לחודש פברואר 2016, לא בוצע כול פיקוח של מפקחי המחלקה לפיקוח על הבנייה באתרי הבנייה ברחוב סוקולוב 22 ו-24, למרות שהם מבצעים עבודות בנייה מזה מספר שנים.

7.6 מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה מסר לביקורת כי לאור החוסר במפקחי בנייה במחלקה לפיקוח על הבנייה, עבודת הפיקוח באתרי הבנייה התבצעה אך ורק בנקודות זמן של מתן אישורים, כגון: טופס 2 וטופס 4 או בעקבות תלונות/פניות ספציפיות למחלקה. ככלל, לא בוצעו עבודות פיקוח באופן יזום.

7.7 כאמור לעיל, הוראת העבודה קובעת כי במידה שסומנה הריסה, יש לבצע בשלב הראשון של הבנייה. אי לכך, עבודות ההריסה של קירות התמך באתרי בנייה אלו, היו צריכות להתבצע בשלבים ראשוניים של עבודות הבנייה. אולם, למרות שעבודות הריסה אלו לא בוצעו לאורך זמן רב (שנים) לא בוצעו פעולות אכיפה, בשל היעדר פיקוח ומעקב של המחלקה לפיקוח על הבנייה.

7.8 יתרה מכך, גם לאחר שמפקחת הבנייה ביקרה באתרי הבנייה בסוקולוב 22 ו-24 ונתנה הנחיות לזים, וגם לאחר שהוצאו להם צווי הפסקת עבודה מנהליים שבוטלו לאחר זמן קצר, לא בוצעו פעולות פיקוח ואכיפה משמעותיים כלפי היזמים, והראייה לכך היא כי עד לתום הביקורת לא הושלמו העבודות הנדרשות בנוגע לקירות התמך.

7.9 כאמור, מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה עדכן בתום הביקורת כי אגף ההנדסה בודק מול המחלקה המשפטית דרכי אכיפה נוספות.

8. צו הפסקת עבודה מנהלי

סוקולוב 24

8.1 ב- 18.4.2016, מספר ימים לאחר קריסת קיר התמך, הוצא צו הפסקת עבודה מנהלי לקבלן המבצע עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 24 בשל "הפרת תנאי היתר וסכנה למגרשים הסובבים". בהתאם לצו, על בעל היתר להפסיק את כול העבודות המבוצעות באתר, למעט הקמת הגדר בחזית המערבית כמצויין בהיתר הבנייה.

8.2 יום למחרת, ב- 19.4.2016, בוטל צו הפסקת העבודה, זאת לאחר שבעל היתר התחייב בכתב לבצע פינוי קיר התמך וביצוע קיר תמך חדש על חשבונו, תוך 14 יום, קרי עד ה-3.5.2016.

8.3 הביקורת מציינת כי תאריך היעד נקבע ללא כול בדיקה, למועד שהוא שלושה ימים לאחר חזרתם הצפויה של ילדי הגן ללימודים מחופשת הפסח. לא נמצאה כול התייחסות לכך מצד הגורמים הממונים באגף ההנדסה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

8.4 לדברי מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה, הוקמה גדר אסכורית במרחק של כשישה מטרים ממקום הסכנה, על מנת לאפשר המשך פעילותו של גן הילדים במקביל לעבודות שהיה על הקבלן לבצע. לכן, חוות דעת מהנדס העיר לאפשר את סיום העבודות עד ל- 3.5.16, התייחסה לזמן הסביר שבו ניתן להשלים את העבודות, ולא לתאריך חזרתם של הילדים.

8.5 הביקורת ביקרה בתאריך 4.5.2016 באתר הבנייה, אולם, למרות התחייבות הקבלן טרם נבנה קיר התמך.

8.6 לא ברור אלו פעולות ביצע אגף ההנדסה אם בכלל, על מנת לוודא את ביצוע העבודות בהתאם ללוחות הזמנים שעליהם התחייב בעל ההיתר.

8.7 לפי דיווח של מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה, חלקו הצפוני של קיר התמך, הגובל עם הבניין ברח' סוקולוב 24, הוקם ב- 11.5.2016, כלומר באיחור של שמונה ימים מהמועד עליו התחייב הקבלן.

8.8 בנוסף, על הקבלן להחזיר לקדמותה את חצר גן הילדים שנפגעה כתוצאה מקריסת קיר התמך, הכוללת: ביתן עץ, מגלשה, דשא סנטטי, אבנים משתלבות וכו'. שיקום זה של חצר הגן טרם בוצע.

8.9 מ"מ מנהל המחלקה מסר לביקורת כי הוכן צו הפסקת עבודה נוסף ליזם בסוקולוב 24 בשל "הפרת תנאי היתר: "עבודה ללא אחראי לביצוע שלד הבניין והאחראי לביקורת".

8.10 בתכתובת מיילים שהועברה לביקורת נמצא כי מ"מ מנהל מחלקת הפיקוח על הבנייה התרה בפני נציג היזם ברח' סוקולוב 24 על התנהלותם המנוגדת להיתר הבנייה.

8.11 להלן ציטוט:

"בעקבות כך שנמצא כי אתם עובדים ללא מינוי אחראי לביקורת ואחראי לביצוע, וכן עולות שאלות רבות בנוגע לביצוע החלק הדרומי של החומה המערבית, יש להפסיק באופן מיידי את כל עבודות הבניה בפרוייקט למעט המילוי בצד של גן הילדים.

על מנת להמשיך בעבודות עליכם להחתים אחראי לביקורת וביצוע, וכן להציג תוכנית עבודה מסודרת להריסת והקמת החומה שתכלול:

א. שלביות העבודה.

ב. הסכם עם בעלי החלקה הסמוכה לביצוע העבודות בשטחם.

ג. אופן הגידור הזמני למניעת גישה אל האזור באישור יועץ בטיחות.

ד. תוכנית מאושרת ע"י קונסטרוקטור של גדר הבטון התומכת שבין גבולות המגרשים".

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 8.12 צו הפסקת עבודה מנהלי זה נמסר ליום ב- 1.6.2016, והוא מלמד כי :
- א. מפקחי הבנייה לא אכפו את התנאים והדרישות כפי שנרשמו בהיתר הבנייה במועד בו היו אמורים לעשות זאת, ובכלל. המסקנה המתבקשת במקרה זה היא, שהקבלן ביצע עבודות בנייה ללא קבלת אישור "טופס 2" המהווה אישור כי הוא מינה את בעלי המקצוע שנדרש היה למנות וביצע גידור לאתר הבנייה כנדרש.
- ב. דרישה שנדרשה בחודש מאי 2013, נאכפת רק עתה, וזאת לאחר שהיזם מבצע עבודות בנייה מזה מספר שנים.
- 8.13 היזם סירב לחתום על צו זה.
- 8.14 במקביל, ובהתאם לבקשתו, אישר מהנדס העיר לצקת קורות קשר בלבד.
- 8.15 ב- 7.6.2016, שלח נציג היזם התחייבות באמצעות המייל, על פיה יקוימו התנאים כפי שהורה לו מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה.

סוקולוב 22

- 8.16 ב- 11.4.2016, הוצאה התראה לפני הוצאת צו הפסקת עבודה לקבלן המבצע עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 22, בשל "סטייה מתנאי ההיתר, הגידור אינו תואם דרישות העירייה".
- 8.17 ב- 16.5.2016, הוצא לבעל ההיתר צו הפסקת עבודה מנהלי, אולם צו זה לא נמסר לו. לדברי מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה, הקבלן הבטיח לסיים עבודות אלו באופן מיידי.
- 8.18 הביקורת מציינת כי בחצר גן "פעמון ים" הגובלת עם הבניין ברח' סוקולוב 22, קיימים מספר עצים המצויים בסמוך לקיר התמך. ביצוע העבודות בקיר התמך חייב קבלת אישור מק"ל להעתקתם של העצים. עד לקבלת האישור התעכב הביצוע.
- 8.19 ב- 9.5.2016, קיבל הקבלן המבצע עבודות בנייה ברח' סוקולוב 22 לאחר שהעירייה התגייסה לסייע לו, אישור קק"ל להעתקת העצים, ולמעשה, היה צריך להתחיל מיידי בעבודות עד להקמתה של גדר חדשה ויציבה.
- 8.20 עד סוף חודש מאי 2016, לא התחיל הקבלן בעבודות אלו. מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה מסר לביקורת כי בכוונתם להוציא לו צו הפסקת עבודה.
- 8.21 לאחר מכן עדכן כי הקבלן קיבל אורכה של שבועיים ימים, כלומר עד ה-13.6.2016.

לסיכום

- 8.22 בתום הביקורת, עדכן מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה כי בשל הסחבת המתמשכת בעניין סיום העבודות ברחוב סוקולוב 22 ו-24, ובעקבות ההתנהלות הלקוייה של הקבלנים, הוצאה ב-19.6.16, בקשה למהנדס העיר ולמחלקה המשפטית לבחון את דרכי האכיפה הנוספות שיש בידינו על מנת לחייבם לפעול לפי התנאים והדרישות של אגף ההנדסה, כגון: חילוט הערביות שהפקידו וביצוע העבודות על ידנו, ובנוסף, נקיטת הליכים משפטיים נגדם.
- 8.23 לאחר מכן עודכנה הביקורת כי משלא ביצע הקבלן מרחוב סוקולוב 22 את הפעולות שנדרשו ממנו על ידי אגף ההנדסה, הוצאה התראה לפני צו הפסקת עבודה. ההתראה תקפה עד למועד 7.7.2016.
- 8.24 בתום הביקורת, מסר סגן מהנדס העיר כי "הקבלנים ביצעו את כלל עבודות הקמת קירות התמך המשותף לרבות קבלת הצהרה ואישור קונסטרוקטור יציבות מטעמם.
- 8.25 כול נושאי הפיתוח (אשר לא קשורים ליציבות הקיר) כגון: ריצוף, גידור ועוד לא בוצעו ע"י קבלני סוקולוב 22 + 24 אלא על ידי קבלן שיפוצי קיץ של העירייה".
- 8.26 הביקורת סבורה כי על העירייה לפעול לחיוב הקבלנים בעלויות של שיפוץ חצר הגן שקרסה וגידורה מחדש.

9. פעילות המחלקה לפיקוח על הבנייה

- 9.1 ב-6.3.2016, הגיעה מפקחת הבנייה בשנית (לאחר שביקרה במקום ב-21.2.2016) לאתר הבנייה, על מנת לבדוק תלונה אחרת (השלכת פסולת על ידי הקבלן), שהתקבלה באמצעות המוקד העירוני (CRM) כשבועיים קודם לכן, ב-24.2.2016.
- 9.2 המפקחת מתייחסת לתלונה (שאינה נוגעת לקיר התמך), אולם, אינה בודקת במקביל האם נעשה משהו בעניין קיר התמך המסוכן, למרות שעד לאותה עת לא בוצעה כול פעולה לייצבו או להרוס אותו באופן מבוקר, ולהקים קיר תמך חדש ויציב במקומו.
- 9.3 בנוסף, מ"מ מנהל הפיקוח על הבנייה שידע כי במקום קיימת בעייה של קיר תמך רעוע ומסוכן, לא ביקש ממנה להתייחס לעניין, ולבדוק האם בוצעו הפעולות לחיזוקו, או, לחילופין, להריסתו והקמתו מחדש של קיר התמך.
- 9.4 כאמור לעיל, במהלך הביקורת נמצא כי קיימים תנאים/דרישות שעל בעל ההיתר לעמוד בהם במהלך הבנייה, אולם, הם לא מובאים לידיעת המחלקה לפיקוח על הבנייה, כך שלא מבוצע כול פיקוח ובקרה על ביצועם.
- 9.5 לדברי מהנדס העיר, בעקבות הגידול במספר מפקחי הבנייה, ולמרות שעדיין מספר המפקחים מתחת לתקן הנדרש, הוחלט לאחרונה לייעד מפקחת בנייה יעודית להתחלות בנייה ומעקב אחר הבנייה על פי ההיתרים.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

9.6 תפקיד המפקחת לבדוק את כול הנדרש על פי היתר הבנייה ובדיקה של הגידור בגבולות המגרש. כמו כן, נדרשת המפקחת לבצע בקרה לעניין חתימות אחראי לביצוע שלד וביקורת לפני תחילת ביצוע העבודות.

9.7 המפקחת הינה עובדת חדשה וניבנת לה תכנית עבודה לפיקוח בהתאם לכמות ההיתרים ההולכת וגדלה. תפקיד זה, כמו כול המחלקה לפיקוח על הבנייה ניבנה בשלבים ונמצא בצמיחה יומיומית לאור הגידול בפיתוח העירוני, הדרישות ההולכות וגדלות עם השנים, והצורך במפקחים רבים.

9.8 כיום, מועסקים במחלקה לפיקוח על הבנייה, חמישה מפקחי בנייה, מלבד מ"מ מנהל המחלקה, זאת לאחר שבחודשים האחרונים התווספו למחלקה לפיקוח על הבנייה שלושה מפקחי בנייה חדשים.

9.9 מ"מ מנהל המחלקה מציין, כי פעילות המחלקה בחודשים ינואר-מרץ 2016 גדלה באופן משמעותי בהשוואה לעבר. לדוגמה: הוכנה טבלה הכוללת את רשימת אתרי הבנייה בהם מתבצעות עבודות לבניינים חדשים ותמ"א 38, באמצעות מתועדות כול משימות הפיקוח שבוצעו באתרי בנייה אלו על ידי מפקחת הבנייה ודיווח מתומצת על ממצאיה והערותיה.

9.10 להלן בטבלה נתוני פעילות המחלקה לפיקוח על הבנייה בחודשים ינואר-מרץ 2016:

א. פיקוח ואכיפה

85	פניות שטופלו ונענו
92	תיקים במהלך חקירה
18	תיקים שהועברו למחלקה המשפטית
9	צווי הפסקת עבודה מנהליים
7	צווי כניסה והפסקה שיפוטיים
60	מס' אתרי בנייה במעקב שוטף

ב. רישוי

3	טופס 2
3	טופס 4
6	תעודת גמר
48	חו"ד לבקשות להיתר
98	חו"ד לרישיון עסק
42	העברות בטאבו שנחתמו
61	העברות בטאבו במהלך טיפול

10. המחלקה למבנים מסוכנים

- 10.1 לאחר פיטוריו של מנהל המחלקה למבנים מסוכנים, לא מונה מנהל למחלקה.
- 10.2 מהנדס העיר הסמיך את סגנו (לתיאום, בקרה, פיקוח ותפעול) כאחראי מבחינה ניהולית על המחלקה. סגן המהנדס החל עבודתו בעיריית בת ים לפני מספר חודשים בלבד. הגדרת תפקידו לא באה לידי ביטוי בכתב, להוציא תיאור התפקיד כפי שפורסם במכרז לתפקיד זה: "ריכוז וטיפול במבנים מסוכנים".
- 10.3 הביקורת מצאה כי למרות קיומה של הוראת עבודה "בדיקה, הכרזה וטיפול במבנים מסוכנים", בה מופרטות הפעולות שיש לנקוט בטיפול במבנים מסוכנים, כולל לוחות זמנים וטפסים המיועדים לכול שלב ושלב בתהליך הטיפול והמעקב, לא פעלה המחלקה בהתאם להוראת עבודה זו, וספק רב אם היו עובדי המחלקה ומנהליה מודעים לקיומה.
- 10.4 במהלך הביקורת נמצא כי ב- 24.2.2016, הוגשו למעשה למחלקה למבנים מסוכנים על-ידי המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים שתי חוות דעת כתובות: האחת, בניין מגורים ברח' מסריק 9- בדיקת מסוכנותו של מבנה המגורים (נספח א'1), והשנייה, מבנה ציבורי- שני גני ילדים ברח' מסריק 9 – יעוץ הנדסי לבחינת הכרזה לקיר תמך ומבנה גן ילדים (נספח א'2).
- 10.5 נמצא כי חוות הדעת של המהנדס החיצוני על הבניין ברח' מסריק 9 לא הופצה כלל, למרות שחוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים קובעת כי מדובר במבנה מסוכן.
- 10.6 להלן ציטוט מחוות הדעת:
- א. "מסקנות: כאמור, קיימים ליקויים ברכיבים הקונסטרוקטיביים במבנה, המסכנים ומחלישים אותו. המבנה נפגע מהשפעות סביבתיות ואקלימיות. ללא שיקום ותיקון ליקויים אלו, מצב המבנה עשוי להחמיר, באופן שייסב נזקים נוספים לרכיבים קונסטרוקטיביים ולא קונסטרוקטיביים, העלולים לסכן את דיירי הבניין, עוברי אורח, רכושם והסביבה. קיים חשש לחוזקו ויציבותו של המבנה בחלק הדרומי".
- ב. "המלצות: החלק הדרומי של מבנה המגורים, בעל פוטנציאל סכנה לנפש ורכוש, ומומלץ להכריז עליו כעל מבנה מסוכן".
- 10.7 לדברי סגן המהנדס, חוות הדעת בכתב נעשתה ביוזמתו של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים, ולא על פי בקשת אגף ההנדסה, ולכן לא הועברה למהנדס העיר לבדיקתו וחתימתו. בנוסף, לא היתה הזמנת עבודה חתומה שבגינה ניתן היה לשלם לו עבור עבודה זו.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 10.8 הביקורת לא מקבלת הסבר זה וסבורה כי דוח ובו חוות דעת המצביעה על מבנה מסוכן והאפשרות לכך שהוא מסוכן אנשים, חייב להישלח באופן מיידי לגורמים הרלוונטיים, ויש לנהל מעקב אחר הטיפול במבנה בהתאם להוראות בעלי המקצוע המוסמכים. הביקורת סבורה כי ניתן היה למצוא פתרון לבעיית התקציב שהועלתה לאור חשיבות הנושא ורמת חומרתו.
- 10.9 בנוסף נמצא כי חוות הדעת הכתובה של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על קיר התמך ומבנה גני הילדים ברח' מסריק 9 (נספח א'2) היתה אמורה למעשה להישלח גם ליזמים המבצעים עבודות בנייה ברחוב סוקולוב 22 ו-24, משום שהגדר היוותה סכנה, כך נכתב בחוות הדעת, גם לדיירי הבניינים וגם לפועלים במקום. אגף ההנדסה היה אמור אף להתריע בפניהם על הסכנה המתגברת גם מעבודות הבנייה שהם מבצעים.
- 10.10 הביקורת מצאה כי חוות דעת כתובה זו לא נשלחה אליהם מיידי במועד שנכתבה ונחתמה על ידי מהנדס העיר, אלא רק בחלוף יותר מחודש וחצי, ב-19.4.2016, וזאת לאחר קריסתו של קיר התמך.
- 10.11 על פי הוראת העבודה, כאשר קיימת חוות דעת של מהנדס למבנים מסוכנים, המגדירה מבנה כ"מבנה מסוכן", יש לשלוח אותה בצירוף הודעה לדיירים על הכרזת מבנה מסוכן ודרישה לביצוע עבודות, תוך 14 יום.
- 10.12 הודעה זו צורפה לחוות הדעת שנשלחה לסגן מנהל חטיבת קהילה, באיחור ניכר.
- 10.13 אולם, הביקורת בדקה ומצאה כי אגף ההנדסה, אינו מבצע מעקב אחר ביצוע עבודות אלו לאחר 14 יום כמצויין בדרישה, אלא לאחר זמן ממושך ביותר (כשנה וחצי).
- 10.14 הביקורת ביקשה לקבל את חוות הדעת על מבני גני הילדים ברחוב מסריק 9, כפי שנכתבה על ידי המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים ב-22.2.2016, אולם, מזכירת המחלקה למבנים מסוכנים השיבה כי היא מחקה את המייל שנשלח אליה הכולל קובץ זה, ואין היא נוהגת לשמור חוות דעת אלו.
- 10.15 הביקורת מביעה פליאה גמורה על כך שחוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים אינן נשמרות ומתועדות במחלקה למבנים מסוכנים.
- 10.16 גם כאשר ביקשה הביקורת לקבל עותקים מחוות דעת נוספות, נוכחה לדעת כי המחלקה למבנים מסוכנים פונה לקבל אותן מהמהנדס שביצע את הבדיקה ולא "שולפת" אותן ממאגר המסמכים של המחלקה.
- 10.17 סגן מהנדס העיר השיב לביקורת כי חוות הדעת של המהנדסים נשמרות, להוציא חוות דעת שלא אושרו או שלא שוכתבו.

11. מבני ציבור

- 11.1 הטיפול במבני ציבור היה שייך בעבר לאגף ההנדסה באמצעות המחלקה למבני ציבור שהיתה ממוקמת באגף זה. לפני מספר שנים פוטר מנהל המחלקה למבני ציבור, ואז הוחלט שלא לאייש תפקיד זה. החלטה זו ביטלה למעשה את המחלקה למבני ציבור באגף ההנדסה.
- 11.2 הנחיית הנהלת העירייה היא כי מבני הציבור יטופלו על ידי האגף שמקיים את הפעילות העירונית בהם.
- 11.3 ממצאי הביקורת בדוח זה מעלים כי לא קיימים קשרי עבודה שוטפים בין אגפי העירייה השונים המתפעלים מבני ציבור, ובכללם אגף החינוך ואגף ההנדסה, הנוגעים לניהול מבני ציבור אלו.
- 11.4 ללא קיומם של קשרי עבודה שוטפים בין האגף הרלוונטי (במקרה זה אגף החינוך) לבין אגף ההנדסה, לא ניתן לנהל מבני ציבור אלו באופן תקין וראוי.
- 11.5 הביקורת סבורה כי חסרונה של מחלקה למבני ציבור באגף ההנדסה, משפיע באופן משמעותי על ארגון העבודה בתחום זה, ביצוע מעקב ובקרה ושיפור ושדרוג בטיפול במבני הציבור.

פרק ד' - התנהלות חטיבת קהילה

1. חטיבת קהילה ומנהל אגף החינוך

- 1.1 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך "הבטחת הבטיחות בגן הילדים" - מחודש ינואר 2008, הרשות המקומית אחראית לתקינות המבנים, המתקנים והחצרות הכלולים בשטח הגן ובדרכי הגישה אליו, ועליה להפעיל את השירותים השונים כדי לתקן או להסיר מפגעים העלולים לגרום תאונות.
- 1.2 הביקורת בדקה את התנהלות העירייה באירוע זה בהתאם להנחיות חוזר מנכ"ל משרד החינוך.
- 1.3 כאמור לעיל, חוות הדעת על מבני הגנים ברח' מסריק 9, נשלחה באיחור בדואר פנימי לסגן מנהל חטיבת קהילה, אולם, לא הגיעה לידי.
- 1.4 סמנכ"ל חטיבת קהילה, סגן מנהל חטיבת קהילה, מנהל אגף החינוך, מנהלת המחלקה לגיל הרך ומנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך, שקיבלו עותק מהמייל שנשלח על ידי הממונה על הבטיחות, וידעו כי קיימת חוות דעת בנוגע למבנה מסוכן, לא ערכו מעקב אחר הטיפול במפגע המהווה סכנה לילדי הגן, ולא פנו לקבלת חוות הדעת ממהנדס העיר והדרכה בנוגע לפעולות הנדרשות לביצוע בהסתמך על חוות הדעת.
- 1.5 לדעת סגן מנהל חטיבת קהילה, במקרים מסוג המקרה הזה, וכשמדובר על מבנים מסוכנים או כאלו שיש בהם ליקויי בטיחות, על אגף ההנדסה לידע את הנהלת אגף החינוך, ולא להסתפק בשליחת הודעה בכתב בלבד.
- 1.6 בנוסף, על אגף ההנדסה שהינו גורם מקצועי להדריך ולהנחות את הנהלת אגף החינוך בדבר הפעולות שעליהם לנקוט.
- 1.7 לדברי מנהל אגף החינוך, הוא נחשף לחוות דעת זו רק ב-1.5.2016, לאחר קריסת קיר התמך ולאחר שובם של הילדים מחופשת הפסח.
- 1.8 במועד זה, הוא ביקש מסגן מהנדס העיר לקבל אישור מגורם מוסמך שמבנה גני הילדים אינם בגדר "מבנה מסוכן". בעקבות בקשתו זו, ערך המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים בדיקה נוספת, ב-2.5.2016, וכתב חוות דעת, לפיה, מבני גני הילדים אינו מסוכן (נספח ה').
- 1.9 מנהל אגף החינוך מצביע על הבעייתיות בכפיפותו של מנהל תחזוקת מוסדות החינוך והממונה על הבטיחות במוסדות החינוך ישירות לסגן מנהל חטיבת קהילה. בשל כך, הדיונים על ניצול התקציב בנושאים אלו, הטיפול בתחום ליקויי הבטיחות, השיפוצים במוסדות החינוך וכד', אינם מבוצעים בשיתוף פעולה מלא ובשקיפות מולו.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

1.10 למרות זאת, הוא נושא באחריות לבטיחות במוסדות החינוך, ואף חותם על אישורי הבטיחות השנתיים של מוסדות החינוך לצד הממונה על הבטיחות. יתרה מזאת, כמנהל אגף החינוך הוא אחראי לתת מענים לתחזוקת מוסדות החינוך.

1.11 לדבריו, קיימת חשיבות רבה בקיום פורום מקצועי לעניינים אלו שיכלול את כול גורמי המקצוע הרלוונטיים, בו יימסר המידע תוך כדי שמירה על רמת סנכרון מלאה ויתקבלו ההחלטות לניצול התקציבים.

2. המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך

2.1 אחד מתפקידיה העיקריים של המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך הוא לקלוט את הפניות ממנהלי מוסדות החינוך (או נציגיהם) בנושאי תחזוקת המוסד ולהעבירם לטיפול לגורמים המקצועיים בהתאם למהות הפנייה.

2.2 הפניות ממוסדות החינוך מתקבלות במחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך על ידי שתי מוקדניות הפועלות במקביל. הפניות ממנהלות גני הילדים מתקבלות לרוב באמצעות הודעות טלפוניות.

2.3 המוקדניות מתעדות את הפנייה בתוכנת ה-CRM, ומפנות אותה לטיפול לגורם האחראי.

2.4 בתום הטיפול יש לוודא את סגירת הפנייה באופן מתועד, תוך שימת דגש על לוחות הזמנים שנקבעו.

2.5 הביקורת בדקה את אופן קבלת הפניות במוקד לפניות מוסדות החינוך, והטיפול בהפנייתן לגורמי המקצוע, ואלו ממצאיה:

2.5.1 הפניות של הצוותים בגני הילדים מבוצעות באמצעות הטלפון, והמוקדניות למעשה רושמות את פרטי התלונה בהתאם לפרטים הנמסרים בשיחה הטלפונית. כמובן שניתן להשלים את הפרטים על ידי שאלת שאלות וקבלת מענה.

2.5.2 הביקורת מצאה כי בטופסי הפנייה לא מצויין מי הפונה, מנהלת הגן, סייעת הגן, ממלאי מקום וכו', אלא שם הגן, כך שלא ניתן לחזור לפונה עצמו במידה שנדרשת הבהרה או במידה שרוצים לעדכן על הטיפול שבוצע.

2.5.3 סגירת הפנייה נעשית באמצעות אותן מוקדניות אשר מקבלות משוב מהגורמים בעירייה שאליהם הופנתה הפנייה. אין כול בקרה ברמה של מנהל מחלקה ומעלה לגבי אופן סגירת הפנייה.

2.5.4 יתרה מזאת, לא נעשית הבחנה בין סוגי הפניות, ולא ניתנת תשומת לב מיוחדת לפניות הנוגעות לבטיחות, כגון: בבקרה על סגירתן.

2.5.5 המנהלים באגף החינוך מקבלים עותקים של חלק מהפניות באמצעות תוכנת ה-CRM.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

2.6 הביקורת בדקה את הפניות של גני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" למוקד לפניות מוסדות החינוך משנת 2014 ועד היום.

2.7 להלן פירוט ממצאי הבדיקה בטבלה:

תאריך	שם הגן	הנושא	תיאור	ביצוע
25.3.2014	פעמון הים	תקלה בגדר או בשער של מוסד חינוכי (בטיחותי)	גדר שבורה בין 2 גנים: מצפן ופעמון ים ומהווה סכנה	תיקון גדר על ידי מחלקת תחזוקה.
25.5.2014	מצפן	תקלה בגדר או בשער של מוסד חינוכי (בטיחותי)	גדר חיצונית שבורה ומתנדנדת	9.6.2014 - בוצע תיקון הגדר. האירוע נסגר בחריגה של 9 ימים מלוחות הזמנים.
17.8.2014	פעמון הים	תקלה בגדר או בשער של מוסד חינוכי (בטיחותי)	תיקון גדר חלודה ומתפוררת	הגדר תוקנה על ידי צוות המסגרים. האירוע נסגר בחריגה של 45 ימים מלוחות הזמנים.
17.8.2014	מצפן	תיקוני קירות (טיח, צבע)	תיקוני טיח וצבע בעמודים בחצר הגן	תיקוני טיח וצבע על ידי צוות תחזוקת מוסדות חינוך.
17.8.2014	פעמון הים	תיקוני קירות (טיח, צבע)	תיקוני טיח וצבע בעמודים בחצר הגן	הפנייה נפתחה בטעות פעמיים.
1.10.2014	מצפן	תיקון מעקה	תיקון מדרגות שבורות	טופל על ידי נ., תיקון מעקה.
28.12.2014	פעמון הים	תיקוני קירות (טיח, צבע)	טיח וצבע בעמודים מפוררים וברזלים בולטים וחלודים	בוצע תיקון טיח והסרת ברזלים על ידי צוות תחזוקת מוסדות חינוך.
29.12.2014	מצפן	תיקוני קירות (טיח, צבע)	תיקון מדרגות מתפוררות	בוצע תיקון מדרגות על-ידי צוות תחזוקת מוסדות חינוך.
3.9.2015	מצפן	תיקון מעקה	מעקה בטון שבור	הפנייה הועברה בטעות למחלקת תחזוקה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

תאריך	שם הגן	הנושא	תיאור	ביצוע
9.3.2015	מצפן	תקלה בגדר או בשער של מוסד חינוכי (בטיחותי)	הגדר ללא ברגים וחלודה מאוד	הגדר תוקנה בגן על ידי צוות המסגרים. האירוע נסגר בחריגה של 8 ימים מלוחות הזמנים.
8.10.2015	מצפן	תקלה בריצוף במוסד חינוכי	תיקון מדרגות מתפוררות, ברזל בולט בחצר ובטון מתפרק	הפנייה הועברה לטיפולו של ג. ש.
12.10.2015	מצפן	תקלה בריצוף במוסד חינוכי	מדרגות שבורות בעלייה לגן	תיקון מדרגות שבורות על ידי נ. ו-ד.
12.10.2015	מצפן	תקלות כלליות	נחשף בחצר בטון עם ברזל בולט	מילוי בטון והסרת ברזלים בולטים בחצר על ידי נ. ו-ד.
19.10.2015	מצפן	תקלה בריצוף במוסד חינוכי	מדרגה שוב נשברה לאחר תיקון	המדרגה תוקנה. מדובר על חלק קטן מאוד, לכן נסגרה. האירוע נסגר בחריגה של 45 ימים מלוחות הזמנים.
25.1.2016	פעמון הים	תיקון קירות (טיח/צבע)	תיקוני טיח וצבע. סדקים בעמודים וקירות חיצוניים	בוצעו תיקוני קירות ועמודים על ידי נ. ו-ד.

2.8 מהנתונים בטבלה עולה כי מרבית הפניות טופלו ונסגרו בתוך לוחות הזמנים שהוקצו לפנייה, אולם היו מספר פניות שנסגרו בחריגה של מספר ימים רב מלוחות הזמנים.

2.9 מהנדס העיר התייחס לביצוע המודגש בטבלה (28.12.2014 ו- 25.1.2016) בשאלות הבאות: האם הוסרו ברזלים ? בסמכות מי ? ועל דעת מי? מי הגורם שאישר את התיקונים לאחר ביצוע?

2.10 הדבר מלמד כי קיימים תיקונים שאף שהם מבוצעים באחריות חטיבת קהילה או חטיבה אחרת, יש לקבל בגינם הנחיות לביצוע ואישור לאחר ביצוע ממהנדס מוסמך.

3. המחלקה לגיל הרך

- 3.1 בכול המחלקות הרלוונטיות לטיפול בפניות בעירייה קיימת תוכנת CRM, המיועדת לתיעוד הפניות והטיפול בהן.
- 3.2 הביקורת מצאה כי מנהלת המחלקה לגיל הרך אינה משתמשת בתוכנה זו, ואף אינה מודעת לקיומה. בנוסף, היא לא ידעה להשיב לביקורת, אם תוכנה זו מצוייה במחשב של אחת הפקידות במחלקה לגיל הרך, ואם כן, כיצד היא מתפעלת אותה.
- 3.3 המסקנה המתבקשת היא כי למנהלת המחלקה אין כול מעקב ופיקוח אחר הפניות המתקבלות באמצעות ה-CRM הרלוונטיות למחלקה לגיל הרך.
- 3.4 הביקורת בדקה את הפניות במכתב או במייל ששלחו מנהלות הגנים "מצפן" ו"פעמון ים" הנוגעות לליקויי בטיחות בגני הילדים, והטיפול שבוצע בעקבותיהן.
- 3.5 בחודש ינואר 2016, פנתה מנהלת הגן "פעמון ים" במכתב למנהלת המחלקה לגיל הרך, והתלוננה על כך שלא מתייחסים לפניותיה מחודשים יולי-ספטמבר 2015. במכתב מפרטת מנהלת הגן מספר פניות, ובהן:
- 3.5.1 מנהלת הגן טוענת כי בוצעו תיקונים בעמודי הגן החיצוניים, אולם העבודה שבוצעה "חובבנית ומגוחכת". בקשתה לחזק את העמודים לא נענתה.
- הביקורת מעירה כי לא ברור מי קבע כיצד לבצע תיקונים אלו, מהי איכות העבודה, והאם היא נבדקה בתום הביצוע.
- 3.5.2 לדברי מנהלת הגן, קיים מעקה חיצוני מסוכן עליו ילדי הגן מטפסים ועלולים ליפול ולסכן בריאותם. נחוץ מאד להגביה מעקה זה, בדחיפות!
- 3.6 לטענתה, פניותיה נענו בתשובות כגון: "אין זמן", "דחוף יותר לטפל בבתי הספר", "אין תקציב", "נטפל בתחילת השנה" וכד'.
- 3.7 הביקורת מצאה כי פנייה זו הועברה על ידי מנהלת המחלקה לגיל הרך לאחר כחודשיים למנהל המחלקה לתחזוקות מוסדות חינוך ולסגן מנהל חטיבת קהילה.
- 3.8 מעבר לכך, לא ביצעה מנהלת המחלקה לגיל הרך כול מעקב מול גורמים אלו בנוגע לטיפול בפנייתה זו של מנהלת הגן. כמו כן, היא לא השיבה למנהלת הגן שפנתה אליה.
- 3.9 הביקורת סבורה כי היה על מנהלת המחלקה לגיל הרך לערוך מעקב אחר הטיפול בפנייתה של מנהלת הגן במיוחד לאור העובדה כי מדובר במפגעים בטיחותיים שבהם יש לטפל ברצינות הראוייה ובאופן מידי.
- 3.10 ב- 10.12.2015, פנתה מנהלת גן "מצפן" למזכירת המחלקה לגיל הרך באמצעות המייל, ובו רשימת ליקויים בגן, כדלקמן:
- 3.10.1 מדרגות הגן שבורות.
- 3.10.2 חוטי חשמל וגז שהשכנים התקינו גלויים על גדר הגן.

- 3.10.3 חלקי בטון נופלים מאזור ארון כיבוי אש.
- 3.10.4 סורגי המדרגות חלודים וחתיכות נופלות.
- 3.10.5 יש להתקין סורגים מעל מעקה המדרגות (הילדים מטפסים).
- 3.10.6 מתלה התיקים בגן נעקר ממקומו.
- 3.10.7 יש להתקין גדר מתחת למדרגות.
- 3.10.8 יש להתקין במה בארגז החול בחצר.
- 3.11 מנהלת הגן מציינת כי מדובר בליקויים שהובטח לה בעבר שיתוקנו, אולם לא תוקנו.
- 3.12 לאחר חמישה ימים מיום שליחת המייל, העבירה מזכירת המחלקה את הפנייה למנהלת המחלקה לגיל הרך, אולם הפנייה לא נענית.
- 3.13 בחלוף שלושה חודשים ללא מענה, פונה מנהלת הגן בבקשת סיוע בנושא למפקחת גני הילדים במשרד החינוך אשר פונה בבקשה למנהלת המחלקה לגיל הרך לטפל בפנייה.
- 3.14 בשלב זה מעבירה מנהלת המחלקה לגיל הרך את הפנייה למנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך ולסגן מנהל חטיבת קהילה.
- 3.15 גם במקרה זה לא מתבצע כול מעקב של מנהלת המחלקה לגיל הרך אחר הטיפול בפנייה, ומנהלת הגן לא מקבלת כול מענה.
- 3.16 מנהלת המחלקה לגיל הרך מסרה לביקורת כי היא ביקרה בגני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" למחרת היום (8.3.2016) בו התקבל המייל של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בעקבות ביקור שנקבע קודם לכן ללא קשר למייל זה. בביקורה הבחינה כי בחצר הגן נמתחו סרטי סימון אדומים המצמצמים את שטחה. לדבריה, היא עודכנה כי נאסר על מנהלת הגן להוציא את הילדים לחצר הגן.
- 3.17 הביקורת מעירה כי מנהלת המחלקה לגיל הרך, לא בדקה את הנושא באופן יסודי מול הגורמים המקצועיים הממונים על הבטיחות, והסתפקה באיסור על יציאתם של ילדי הגן לחצר.

4. הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך

- 4.1 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, על הממונה על הבטיחות למלא דוח ביקורת על תנאי הבטיחות בגן, ולציין לפי מיטב שיקוליו המקצועיים, את פירוט המפגעים הבטיחותיים ואת דרגת חומרתם, ולהמליץ על דרכים לסילוקם.
- 4.2 הביקורת לא מצאה תיעוד בכתב (להוציא המייל שנשלח) לבדיקה שערך הממונה על הבטיחות בגן הילדים "מצפן" בהתאם לפניית מנהלת הגן, כנדרש על פי חוזר מנכ"ל.
- 4.3 יתרה מזאת, הממונה על הבטיחות, שידע על הסכנה בגן הילדים, ועל קיומה של חוות דעת מטעם המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים כבר ב- 7.3.2016, לא בדק עם גורם כולשהו באגף ההנדסה את סיכום הבדיקה, מסקנותיה והמלצותיה.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

4.4 לדבריו, עד ל- 2.5.2016, לא ראה את מסמך חוות הדעת של המהנדס החיצוני למבנים מסוכנים על גני הילדים ברח' מסריק 9.

4.5 הביקורת סבורה כי למרות שמדובר היה בליקוי בטיחותי בגן ילדים, לא פעל הממונה על הבטיחות באופן מקצועי ומיידי כפי שהיה עליו לפעול.

5. סגן מנהל חטיבת קהילה

5.1 סגן מנהל חטיבת קהילה מציין כי במועד קריסת קיר התמך הוא שהה בחופשה בחו"ל וחזר לעבודה רק ב- 21.4.2016. במועד זה נמסרה לו חוות הדעת מתאריך 17.4.2016 בלבד.

5.2 לדבריו, הבין כי קיימת בעייה עם חצר הגן, אולם, לא היתה לו כול ידיעה או מחשבה כי ייתכן שמבנה הגן מסוכן גם הוא. אי לכך, התמקד בטיפול מול גורמי המקצוע בחצר הגן בלבד.

5.3 סגן מנהל חטיבת קהילה מעדכן כי אושר תקציב לטיפול בליקויים בטיחותיים במוסדות החינוך.

5.4 עם זאת, הטיפול בנושא שערים וגדרות במוסדות חינוך הינו בעייתי משום שקיימת מחלוקת בין חטיבת קהילה לבין מחלקת הביטחון לגבי הגורם שאמור להקצות את התקציב לטיפול בליקויים בטיחותיים הנוגעים לשערים וגדרות.

6. אישור בטיחות שנתי

6.1 חוזר מנכ"ל משרד החינוך קובע כי הרשות המקומית אחראית לפתיחת שנת הלימודים החדשה ללא תקלות ומפגעי בטיחות עקב בנייה, שיפוצים ותיקונים בכיתות ובחצרות של גני הילדים. פעולות בנייה, תיקונים ושיפוצים תבוצענה בחופשות החגים ובפגרת הקיץ, ולא בתקופת הלימודים. במקרים מיוחדים, המחייבים פעולות כאלו בתקופת הלימודים, יש לפעול על פי הנחיות חוזר המנכ"ל.

6.2 אישור בטיחות לכול גן ילדים יועבר מדי שנה עד ה- 15 בחודש אוגוסט שלפני תחילת שנת הלימודים לידי הממונה על הבטיחות במחוז באמצעות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

6.3 הביקורת בדקה ומצאה כי לשני גני הילדים הפועלים ברח' מסריק 9, גן "מצפן" וגן "פעמון ים" הונפקו אישורי בטיחות שנתיים לשנת הלימודים הנוכחית (תשע"ו).

6.4 האישורים נושאים את התאריך 15.8.2015, שהוא תאריך היעד לשליחת האישורים למשרד החינוך.

6.5 האישורים מבוססים על מבדק שנערך ביום 9.4.2015, כלומר, ארבעה חודשים לפני הוצאת האישור השנתי (15.8).

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

6.6 באישורי הבטיחות השנתיים מצויינות ההערות הבאות:

6.6.1 על פי המבדק והערכת סיכונים אין מפגעים בקדימות 1 – המסכנים חיי אדם.

6.6.2 פערים שנתגלו בקדימות 2 ו-3, יוסרו במסגרת תכנית שנתית/רב שנתית.

6.7 המדובר הוא בהערות כלליות שהנוסח שלהן הוכתב על ידי משרד החינוך. הביקורת לא מצאה תכנית שנתית או/ו רב שנתית שממנה ניתן ללמוד כי קיימים פערים מתועדים אשר מתוכננים לטיפול בשלב כולשהו.

7. מינוי מנהל בטיחות מוסדות חינוך

7.1 בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, כדי להבטיח ולייעל את הטיפול בקידום נושאי הבטיחות וכדי למנוע מפגעי בטיחות במוסדות החינוך, תמנה הרשות המקומית/הבעלות מנהל בטיחות מוסדות חינוך מוסמך שיונחה על ידי קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך הרשותי. ברשות שאין בה קב"ט יונחה מנהל הבטיחות על ידי מנהל מחלקת החינוך.

7.2 הרשות המקומית תפעל בהתאם להנחיותיו של מנהל הבטיחות ברשות המקומית.

7.3 הביקורת מצאה כי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך אינו מונחה או/ו כפוף לקב"ט הרשות ואף לא למנהל אגף החינוך.

8. סקר שנתי

8.1 על הרשות המקומית להכין סקר שנתי להערכת הסכנות בגני הילדים הפועלים בתחומה או אלו שנמצאים בבעלותה, לשתף פעולה עם הנהלות מוסדות החינוך בכול הקשור לתכנון שנתי ורב שנתי של פעולות מתקנות ומונעות, ולטפל במפגעי בטיחות שהובאו לידיעתה על ידי הנהלות מוסדות החינוך או על ידי הנהלת המחוז, ושאין ביכולתו של המוסד לתקנם בכוחות עצמו.

8.2 ממצאי הביקורת בדוח זה מצביעים על פערים בין מחוייבותה של העירייה לטפל בליקויים הבטיחותיים בסדר עדיפות גבוה לבין הביצוע בפועל.

9. מנהלות הגנים

9.1 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, מנהלת הגן היא האחראית הכוללת לבטיחות בגן, והיא הנושאת באחריות לביצוען של כול הנחיות הבטיחות של הקב"ט הרשותי או של מנהל בטיחות מוסדות החינוך ברשות.

9.2 הביקורת נפגשה עם מנהלות גני הילדים ברחוב מסריק 9 "המצפן" ו"פעמון ים", אשר לטענתן, במהלך השנים האחרונות הן התריעו לא אחת על ליקויי בטיחות במבנים של גני הילדים וכן בחצרות הגנים כולל מעקות, מדרגות וגדרות. הטיפול בפניותיהן התארך עד מאוד, לעיתים בוצע ולעיתים לא, או שבוצע באופן חלקי בלבד.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

- 9.3 פניותיהן לאגף החינוך לסיוע בפתרון הבעיות לא נענו.
- 9.4 מהנדס העיר השיב לביקורת כי אגף החינוך או/ו הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך לא פנו אליו בעניין פניותיהן של מנהלות הגנים. אי לכך, לא היה מודע לליקויים בטיחותיים אלו.
- 9.5 במהלך ביצוע עבודות תמ"א 38 בשני הבניינים ברחוב סוקולוב 22 ו-24, שחצרותיהם גובלים עם חצרות גני הילדים, התריעו מנהלות הגנים פעמים רבות על נפילת חלקי בטון מהבניינים לתוך חצרות גני הילדים, תוך כדי סיכונים. בחלק מהמקרים הדבר נבע משום שהקבלן המבצע לא טרח לפרוש רשת על הבניין למניעת נפילתם של חלקי הבטון לשטחים מסביב.
- 9.6 פניותיהן בנושא זה נענו רק בחלק מהמקרים, ולא טופלו מיידית כמצופה במקרים כאלו.
- 9.7 יש לציין כי גם ההורים של ילדי הגן פנו בכתב מספר פעמים לגורמים שונים בעירייה, והתריעו על הסכנה לילדי הגן הנובעת מעבודות הבנייה המבוצעות במסגרת תמ"א 38. הורים אלו, הביעו בפניותיהם מורת רוח מכך שהנושא אינו מטופל בדחיפות הראוייה.

10. שיפוץ המבנה

- 10.1 בכוונת העירייה לשפץ את מבנה גני הילדים ברחוב מסריק 9 באופן מקיף ויסודי תוך כדי תיקון הליקויים כפי שהורה המהנדס למבנים מסוכנים.
- 10.2 השיפוצים אמורים להסתיים בחופשת הקיץ, כך שניתן יהיה לאכלס את ילדי הגנים במבנים אלו בפתחת שנת הלימודים הבאה.

הביקורת ממליצה:

א. להמשיך לפעול ל"גיוסו" של מנהל מחלקה למחלקה למבנים מסוכנים, ובמקביל לשקול הקמתה מחדש של מחלקה למבני ציבור באגף ההנדסה על מנת לאפשר התנהלות יעילה ומקצועית יותר בתחום זה.

ב. לכנס פורום מקצועי רחב בכול מקרה בו קיים חשש למסוכנות של מבנה ציבור, על מנת לדון בממצאים הקיימים (חוות הדעת של מהנדס למבנים מסוכנים) ובדרכי הטיפול, כולל הנחיות הגורמים המקצועיים באגף ההנדסה למנהלים הממונים שבאחריותם מצוי מבנה הציבור.

ג. להקפיד על קשרי עבודה שוטפים בין אגפי העירייה המחזיקים ומפעילים מבני ציבור ובין אגף ההנדסה, על מנת שאלו ינוהלו באופן בטיחותי, תקין וראוי.

ד. ללוות ליווי מקצועי את המנהלים באגפי העירייה השונים המשתמשים במבני הציבור לצורך פעילותם, בכול מקרה הנוגע לליקויי בטיחות במבנים אלו או/ו הגדרתם כמבנים מסוכנים. מהנדס העיר סבור כי יש להקצות לכך כוח אדם מקצועי ומיומן בטיפול נוסף על הקיים באגף ההנדסה.

ה. להקפיד בעת ביצוע תיקונים לליקויים המוגדרים כליקויים בטיחותיים, לקבל בגינם הנחיות לביצוע ואישור לאחר ביצוע ממהנדס מוסמך.

ו. לחייב את הקבלנים בעלויות של שיפוץ חצר הגן שקרסה וגידורה מחדש.

ז. "לפתוח" קריאות בתוכנת ה-CRM של כול אותן הפניות/התלונות שעניינן בטיחות או/ו חירום על מנת שהן תקבלנה את תשומת הלב הראוייה ותטופלנה באופן מהיר ומקצועי, תוך כדי שיתוף כלל הגורמים האחראים.

ח. להכין תרשים ברור ומסודר לטיפול בפניות המוגדרות כחירום או/ו חריגות, כך שהמידע יופץ לכלל הגורמים האחראיים והרלוונטיים ויתנהל מעקב ופיקוח צמוד של כלל גורמים אלו אחר הטיפול בפנייה עד לסיומה.

ט. להנחות את מנהלי המחלקות כי סגירת אירועים המוגדרים כחריגים/חירום תתבצע אך ורק על ידם.

י. להקפיד כי במחשב של כול מנהלי המחלקות בעירייה תותקן תוכנת ה-CRM והם יבצעו מעקב אחר הטיפול בפניות אלו.

יא. לבחון את בקשתו של מ"מ מנהל המחלקה לפיקוח על הבנייה לשנות את נוסח ההודעה הנשלחת לפונה/מתלונן לאחר שהפנייה "נסגרת" בתוכנת ה-CRM, לפיה הפנייה/תלונה טופלה, בעוד שלמעשה טיפול המחלקה עלול לקחת מספר שבועות/חודשים בשל מהות העניין (התראות, צווים וכד').

קריסת קיר תמך - גני הילדים ברחוב מסריק 9

יב. להכין הוראת עבודה כתובה לטיפול בתלונות/פניות לאגף ההנדסה, שתכלול תהליך מסודר וברור של התלונות/הפניות, כך שהן תתועדנה ותטופלנה באופן מקצועי ובלוחות זמנים המתאימים לנושא.

יג. לעדכן בהקדם את הוראות העבודה של אגף ההנדסה בכלל ושל המחלקה לפיקוח על הבנייה והמחלקה למבנים מסוכנים בפרט, ולוודא הטמעתם בקרב עובדי אגף ההנדסה המטפלים בנושאים אלו.

יד. להגביר את רמת הפיקוח והמעקב של המנהלים הממונים אחר ההתנהלות במחלקות הפיקוח על הבנייה ומבנים מסוכנים, תוך כדי הטמעת תהליכי עבודה נאותים.

טו. לגייס ולמנות מפקחי בנייה בהיקף הנדרש על מנת להקיף את משימות העבודה המוטלות על מחלקת הפיקוח על הבנייה.

טז. להמציא למפקחי הבנייה את מכלול התנאים והדרישות הנוגעים להיתר הבנייה כולל אלו המפורטים בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה המקומית, על מנת שיתקיים פיקוח כולל על עמידתו של הקבלן בתנאים ובדרישות אלו.

יז. לוודא כי כול ביקור של מפקחי הבנייה באתרי הבנייה יתועד בטופס מיוחד המיועד לכך, בו יפורטו הממצאים שנמצאו בעת הביקור, ההנחיות שניתנו על ידי מפקחי הבנייה, התייחסות הקבלנים/מנהלי העבודה/מהנדסי הבניין וכול עניין רלוונטי וחשוב אחר. טפסים אלו יתויקו ויישמרו במחלקת הפיקוח על הבנייה להמשך מעקב.

יח. להקפיד כי עבודות הריסה המתחייבות ממתן היתרי הבנייה יבוצעו בשלב הראשון של עבודות הבנייה, כפי שמצויין בהוראת העבודה, וזאת באמצעות פיקוח ומעקב על ידי המחלקה לפיקוח על הבנייה, תוך כדי תיעוד הפעולות.

יט. להקפיד על הפצתן של חוות הדעת של מהנדס העיר הנוגעות למבנים מסוכנים, עוד באותו היום שנמסרה חוות הדעת, ככול שחוות הדעת קובעת שהמבנה מסוכן.

כ. להקפיד על תיעוד סיורים לבדיקת מבנים הכולל את האנשים שנכחו בסיור, הנושאים שהועלו לבדיקה וההנחיות שניתנו. לאחר מכן יש לוודא הפצתן של ההנחיות לכול הגורמים הרלוונטיים.

כא. להקפיד על תיעוד בכל חוות הדעת המתקבלות מהמהנדסים למבנים מסוכנים באופן מסודר, כך שניתן יהיה ל"שלפן" במידת הצורך מהמאגר הקיים בעירייה, ללא צורך לפנות למהנדס שביצע את הבדיקה.

כב. להקים פורום מקצועי לעניין הבטיחות במוסדות החינוך, כולל הטיפול בליקויי הבטיחות והשיפוצים במוסדות החינוך, שיכלול את כול גורמי המקצוע הרלוונטיים, בו יימסר המידע תוך כדי שמירה על רמת סנכרון מלאה ויתקבלו ההחלטות לניצול התקציבים.

כג. להנחות את קציני הביטחון במוסדות החינוך לדווח למנהל אגף החינוך על כול אירועי ביטחוני, בטיחותי או/ו חריג המצריך מעורבות של אגף החינוך בבקרה ופיקוח על דרכי הטיפול בו.

קריסת קיר תמך- גני הילדים ברחוב מסריק 9

כד. לדון במיקומו במבנה הארגוני של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, כולל התייחסות לאגף החינוך ולמחלקת הביטחון, ובהתאם לכך לקבוע תהליכי עבודה ותקשורת.

כה. לשקול הכנתו של מיפוי מבני הציבור ובעיקרם מוסדות החינוך בעיר מבחינה בטיחותית ובדיקת מסוכנות (אם קיימת) על מנת להכין על פיו תכנית ביצוע הכוללת לוחות זמנים בהתאם לדחיפות הנושא.

כו. להכין הוראת עבודה לטיפול בליקויים בטיחותיים במוסדות החינוך בהסתמך על הנחיות מנכ"ל משרד החינוך וההתאמות הנדרשות תוך ציון בעלי התפקידים והאחריות המוטלת עליהם במסגרת תפקידם.

כז. להכין הוראת עבודה כתובה לטיפול בתלונות/פניות לאגף החינוך, שתכלול תהליך מסודר וברור של התלונות/הפניות, כך שהן תתועדנה ותטופלנה באופן מקצועי ובלוחות זמנים המתאימים לנושא.

כח. לזמן את מנהלות גני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" והמפקחת על גנים אלו, על מנת לעדכנם בפעולות שהעירייה ביצעה ומבצעת על מנת לפתור את בעיית איכלוס ילדי הגנים לקראת שנת הלימודים החדשה. כמו כן, יש לדון עימם בפרטי האירוע החריג וההתנהלות הנוגעת לאירוע זה במטרה להסיק יחד את המסקנות לפעולה בעתיד באירועים דומים.

כט. לכנס את נציגי ההורים בגני הילדים "מצפן" ו-"פעמון ים" במטרה להציג בפניהם את ממצאי הביקורת והמלצותיה. כמו כן, יש לעדכנם בדבר הפעולות שהעירייה מבצעת על מנת להסדיר את המבנים בהם יאוכלסו ילדי הגן בפתיחת שנת הלימודים.

ל. לקבל החלטה לגבי הגורם האחראי למימון ליקויי בטיחות הנוגעים לשערים וגדרות של מוסדות חינוך על מנת שנושא מהותי זה לא "יפול בין הכסאות".